

International Journal of Languages' Education and Teaching
Volume 6, Issue 3, September 2018, p. 395-440

Received	Reviewed	Published	Doi Number
06.07.2018	15.08.2018	30.09.2018	10.18298/ijlet.3102

**Similarity, Proximity, Approximation, Equivalence and Identity
Expressions in Turkey Turkish**

*Oğuz ERGENE*¹

ABSTRACT

Similarity, proximity, approximation, equivalence and identity relationships constituted between multiple concepts provide direct or indirect comparison of concepts, positioning relative to each other, making precise or predictive evaluations about them and transmitting various features in a more concrete way. These forms of expression based on similarities between concepts in terms of quality or quantity, relative and gradual proximity, equivalences, identities are used for an effective language that is strong in association and concretization. So language users actualise the meaning relations by taking advantage of the some linguistic features and the possibilities of expression. In this context, many linguistic and cultural components play an active role, especially lexical, morphologic, semantic, syntactic features of language. Also in Turkey Turkish standart language, affix and affix combination, words, word groups, expression patterns consisting of affixes and word or more than one word, idioms and metaphrases are utilised and numerous lexical, morphologic, syntactic and semantic markers are used in order to establish these kind of semantic relations. In this study, with reference to majority of the works of the post-republic Turkish literature in the genres such as novel, story, poem, criticism, essay, letter and biography; the similarity, proximity, approximation, equivalence and identity expressions are provided by which markers were determined and exemplified and in which way these expressions are given have been examined. The samples used in the study were obtained by scanning the mentioned works.

Key Words: Turkey Turkish, semantics, similarity, proximity, approximation, equivalence, identity.

**Türkiye Türkçesinde Benzerlik, Yakınlık, Yaklaşıklık, Denklik ve
Özdeşlik İfadeleri**²

ÖZET

Birden fazla kavram arasında kurulan benzerlik, yakınlık, yaklaşıklık, denklik ve özdeşlik ilişkileri; kavramların doğrudan ya da dolaylı olarak karşılaştırılmasını, birbirlerine göre konumlanmasını, bunlar hakkında kesin ya da tahmini değerlendirmeler yapılmasını, türlü özelliklerin daha somut biçimde iletilmesini sağlar. Nitelik ya da nicelik açısından kavramlar arasındaki benzerliklere, görece ve aşamalı yakınlıklara, eş değerliklere, özdeşliklere dayanan bu ifade biçimlerine; ilişkilendirmenin ve somutlaştırmanın güçlü olduğu etkili bir dil kullanımı için başvurulur. Dil kullanıcıları da söz konusu anlam ilişkilerini, dilin kimi özelliklerinden, sunduğu anlatım olanaklarından yararlanarak gerçekleştirir. Bu kapsamda dilin sözlüksel, biçim bilimsel, anlam bilimsel, söz dizimsel özellikleri başta olmak üzere dilsel ve kültürel pek çok bileşen etkin rol oynar. Türkiye Türkçesinin ölçünlü dilinde de bu tür anlam ilişkilerinin kurulabilmesi amacıyla eklere ve ek birleşimlerine, sözcüklere, sözcük gruplarına, eklerle sözcüklerden ya da birden fazla sözcükten oluşan anlatım kalıplarına, deyimlere ve aktarmalara başvurulmakta; çok sayıda sözlüksel, biçim bilimsel, söz dizimsel ve anlam bilimsel işaretleyici kullanılmaktadır. Bu çalışmada, büyük çoğunluğu Cumhuriyet sonrası Türk edebiyatının roman, hikâye, şiir, eleştiri, deneme, mektup, biyografi gibi türlerinde verilmiş eserlerinden hareketle benzerlik, yakınlık, yaklaşıklık, denklik ve özdeşlik ifadelerinin hangi işaretleyicilerle sağlandığı belirlenmiş ve örneklenmiş; bu ifadelerin verilme yolları incelenmiştir. Çalışmada yararlanılan örnekler, belirtilen eserlerin taranmasıyla elde edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Türkiye Türkçesi, anlam bilimi, benzerlik, yakınlık, yaklaşıklık, denklik, özdeşlik.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, oguzergene@hotmail.com

² Bu çalışma, 20-23 Nisan 2017 tarihleri arasında Roma'da düzenlenen 3. Uluslararası Dil Eğitimi ve Öğretimi Sempozyumu (UDES 2017)'nda sözlü bildiri olarak sunulan ve özeti yayımlanan metnin genişletilmiş ve makaleye dönüştürülmüş biçimidir.

1. Giriş

Birden fazla kavram arasında kurulan benzerlik, yakınlık, yaklaşıklık, denklik ve özdeşlik ilişkileri; kavramların doğrudan ya da dolaylı olarak karşılaştırılmasını, birbirlerine göre konumlanmasını, bunlar hakkında kesin ya da tahminî değerlendirmeler yapılmasını, türlü özelliklerin daha somut biçimde iletilmesini sağlar. Türkçe Sözlük'te; *benzerlik* "Benzer olma durumu.", *yakınlık* "Yakın olma durumu; duygusal bağ veya akrabalık ilişkisi.", *denklik* "Denk olma durumu, eşitlik, müsavat, akreditasyon.", *özdeşlik* "Aynılık." biçimlerinde tanımlanmakta³; bu kavramlara temel oluşturan sözlük birimlerden *benzer* "Nitelik, görünüş ve yapı bakımından bir başkasına benzeyen veya ona eş olan, benzeri, müşabih, mümasil.", *yakın* "Az bir ara ile ayrılmış olan (zaman veya yer), uzak karşıtı; küçük, önemsiz değişikliklerle birbirinden ayrılan; aralarında sıkı ilgi bulunan; benzeyen, andıran, yaklaşan; erişmesi, olması zaman bakımından yaklaşmış olan; uzak olmayan yer; aralarında sıkı ilişki olan arkadaş, dost veya akraba; uzak olmadan.", *yaklaşıklık* "Gerçek değeri ve miktarı değil, ondan az fazla veya eksik bir niceliği gösteren, aşağı yukarı bir değerlendirme yapılarak bulunan, takribî.", *denk* "Ağırlık bakımından eşit olan; uygun, nitelik yönünden eşit.", *özdeş* ise "Her türlü nitelik bakımından eşit olan, ayırt edilmeyecek kadar benzer olan, aynı." (TDK 2011: 309 vd.) karşılıklarıyla yer almaktadır. Sözlük'te bu sözcüklerle kurulan atasözü, deyim ve birleşik sözler de anlamlandırılmıştır⁴.

Nitelik ya da nicelik açısından kavramlar arasındaki görece, aşamalı yakınlıklara, eş değerliklere, özdeşliklere dayanan benzerlik, yakınlık, yaklaşıklık, denklik ve özdeşlik ifadelerine, ilişkilendirmenin ve somutlaştırmanın güçlü olduğu etkili bir dil kullanımı için başvurulur. Dil kullanıcıları da bu doğrultudaki anlam ilişkilerini, dilin kimi özelliklerinden, sağladığı anlatım olanaklarından yararlanarak gerçekleştirir. Bu kapsamda dilin sözlüksel, biçim bilimsel, anlam bilimsel, söz dizimsel özellikleri başta olmak üzere dilsel ve kültürel pek çok bileşen etkin rol oynar. Türkiye Türkçesinin gramerini işleyen kaynaklarda da türlü eklerin, edat, zarf, bağlaç gibi sözcük türlerinin söz konusu anlam ilişkileri için kullanıldığı belirtilmiştir ve örneklenmiştir.

³ *yaklaşıklık* sözcüğü, Türkçe Sözlük (TDK, 2011)'te madde başı olarak yer almamaktadır.

⁴ Türlü bilim dallarında terim niteliği de taşıyan söz konusu kavramların bu kapsamdaki kullanımları için aşağıdaki karşılıklar kaydedilmiştir: *benzer* "Benzeşim; bazı önemsiz veya tehlikeli sahnelerde asıl oyuncunun yerine çıkan, yapı ve yüz bakımından bu oyuncuyu andıran kimse, dublör." (TDK, 2011: 309), *benzerlik* "Birbirinden ayrı olan şeylerin birçok belirtirle uyumu durumu." (TDK, 2011: 309), *benzerlik* "Birbirinden ayrı olan şeylerin birçok belirtirle uyumu durumu; iki üçgenin köşeleri arasında kurulan, karşılıklı açılardan ölçüleri eşit ve karşılıklı kenarların uzunlukları orantılı olan, bire bir bir eşleme, benzerlik eşlemesi; aynı kümeye giren birimlerin ortak özellikleri ya da tutum ve davranışların birbirine uygunluğu; organizmanın, kendini korumak amacıyla, vücudunu biçim ve renk bakımından yaşadığı ortama uydurması." (<http://www.tdk.gov.tr>); *yakınlık* "bir yakınlık uzayı olmak üzere G(X) güç kümesi üzerindeki β ikili bağıntısı; birden çok sayıda kişi arasında gerçek ya da varsayılan dünürlük, hımsımlık ilişkileri." (<http://www.tdk.gov.tr>); *yaklaşıklık* "Gerçekte olandan az artıklık ya da az eksiklik gösteren." (Hançerlioğlu, 1999: 447), *yaklaşıklık* "Gözlem araçlarıyla elde edilen bilgilerin belli bir kesinlik ölçüsüne yaklaşma düzeyi ya da gözlem değerlerinin kalıplı tanım ya da simgelere uygun düşme durumu." (<http://www.tdk.gov.tr>); *eşdeğer* "Değerleri eşit olan... *Eşdeğerli*, *eşit değer* ve *özdeş değer* deyimleriyle de dile getirilir. *Denk* deyimiyse anlamdaştır." (Hançerlioğlu, 1999: 94), "Değerleri ya da işlevleri özdeş olan niceliklerin özelliği; eş ölçüdeki iki niceliğin birbirine göre durumları ya da yitirilene karşı elde edilen değerce eşitliği; kimyasal bileşimlerde birbirinin yerine geçen öğelerin oranlarını belirten sayı." (<http://www.tdk.gov.tr>), *denklik* "Bir eğitim kurumunun, yetkili kurumların saptadığı nitelik ölçülerine denk bir öğretim verdiğine aynı yetkili kurumlarca verilen onay, eşdeğerlik.", *eşdeğerlik* "İki terimin ya da önermenin kaplamı ile anlamının aynı olup tanımının değişik olması." (TÜBA, 2011: 302, 427), "Birbirine eşit değerde olan kavramların niteliği ve nesnelerin yapı bakımından benzerlik özelliği; bir ilacın diğeri ile belirli standartlar açısından karşılaştırılması sonucunda, eşit olması durumu." (<http://www.tdk.gov.tr>); *özdeş* "Birbirine her bakımdan eşit olan iki şeyin durumu." (Hançerlioğlu, 1999: 317), "Bir ve aynı olan, bir ve aynı anlama gelen; biçimleri, değerleri ya da işlevleri eş olan; bir başkasıyla tüm benzer özellikleri taşıyan." (<http://www.tdk.gov.tr>), *özdeşlik* "Bir şeyin kendisiyle aynı olması ve kendisinden başka bir şey olamaması." (Hançerlioğlu, 1999: 317), "Değişen durumlarda aynı kalma, aynı olma." (TDK, 2011: 1866), "Bir şeyin başka bir şey değil, zorunlu olarak kendisi olması." (TÜBA, 2011: 929), "Kendi kendisiyle aynı olma; değişen durumlarda kendi kendisi kalma, aynı kalma; iki ifadenin özdeş olduğunu gösteren bağıntı; bilinmeyenlerin her değeri için doğru olan, bilinen ve bilinmeyen niceliklerden oluşan bir eşitlik; aynıyett." (<http://www.tdk.gov.tr>).

Hacıeminoğlu, Türkiye Türkçesinde benzerlik, yakınlık, yaklaşıklık, denklik ve özdeşlik ifadeleri için kullanılan türlü edatları ve bağlaçları incelemiştir. Hacıeminoğlu'na göre bu tür sözcükler arasında yer alan “denli (< deñlü < teñlü < teñ-lü < teñg-lü < teñg-lig ‘gibi, kadar’),” yalın durumdaki adlarla ve iyelik eki almış sözcük ya da sözcük gruplarıyla “kadar, gibi” anlamlarında “benzetme edatı” olarak kullanılır. Türkçenin her döneminde ve lehçesinde yaygın olan “gibi (< kibi < kip+i),” adların yalın ve iyelik ekli, zamirlerin ise yalın ve ilgi durumundaki biçimleriyle kullanılan bir benzetme edatıdır. Sözcüğün, aitlik ekli adlardan ve ad-eylemlerden sonra geldiği de görülür. Yaygın olarak Osmanlı Türkçesi ile Türkiye Türkçesinde görülen ve “gibi, denk, benzer, eşit” anlamlarına gelen “kadar”, yalın durumdaki ve iyelik ekli adlardan sonra “gibi, mikdarınca, eşit” anlamlarında benzetme ve karşılaştırma edatı işlevindedir. Kadar, ilgi durumundaki zamirlerden sonra “gibi, derece” anlamında da kullanılmıştır. Yine Türkiye Türkçesinde “gibi” anlamındaki benzetme işlevli “misali (< misâl+i),” “benzer, eşit, denk” anlamlarında Osmanlı Türkçesinde ve Türkiye Türkçesinde kullanılan “muadil”, çekim edatları arasında değerlendirilmiştir. Hacıeminoğlu, Türkiye Türkçesinde belirtilen ifadeler için örneklenen “adeta ‘sanki, güyâ, neredeyse’, benzer (< beñze-r) ‘sanki, âdetâ, gâlibâ’, benzer ki ‘galibâ, her halde, belki de, sanki’, güya, güya ki ‘sanki, âdetâ, sözde’, keza ‘aynı şekilde, -dığı gibi’, nitekim ‘nitekim’, öyle ‘o kadar, o derece’, öyle ki ‘âdetâ, sanki, neredeyse’, nasıl, nasıl ki, sanki” örneklerini, bağlama edatlarına dâhil etmiştir. Bu doğrultuda işlev gören ve “kuvvetlendirme edatları” arasında işlenen “da / de”, Türkiye Türkçesinde “benzerleri bir araya toplama, benzerleri arasına koyma ve sonradan ilâve etme” görevindedir. Aynı kapsamdaki başka bir örnek olan “tıpkı (< tıbkı),” “aynen, tam” anlamındadır. Yazarın “karşılaştırma-denkleştirme edatları” grubunda yer verdiği ve Türkiye Türkçesinde kullanıldığını belirttiği “ya...ya, ya...yahut, ya...veya” ise karşılaştırılan bir ögeyi, denkleştirme yoluyla başka bir ögenin yerine koymaktadır (Hacıeminoğlu, 1992: 34 vd.).

Gencan, “gibi, kadar, sanki, nitekim” sözcüklerini “benzetme ilgeçleri” olarak nitelemiştir. Gencan’a göre bu sözcüklerden *gibi*, eylemlerin arkasına getirildiğinde “eylemin tam değil tam olmaya yakın bir durumda yapıldığını, o eylemin yapılış görüldüğünü” anlatır; *kadar, gibi* ile anlamdaş olmakla birlikte ayrıca “benzetme görevine nicelik ayırtısı” katar; *sanki*, aynı işlevdeki *gibi*’den benzetme anlamının “kapalı” olması bakımından ayrılır; *nitekim* ise sıralı “bağımsız önermelerden” öncekilerle sonrakileri “karşılaştırma ve benzetme ilgileriyle” bağlar. Gencan, zarflar arasında yer verdiği “kadar”a “eşitlik belirteci” başlığı altında değinir; sözcüğün bu işlevdeki kullanımında, “sıfatlara eşitlik anlamı, eyleme de nicelikle ilgili eşitlik ayırtısı” kattığını belirtir. Yazarın örneklediği zarflardan “aşağı yukarı” ise sayı sıfatlarına getirildiğinde “‘tastamam değil; ona yakın...’ ayırtısıyla belgisizlik” anlamı katmaktadır (Gencan, 2001: 463-476, 505).

Korkmaz’ın durum zarfları altında, “benzerlik, tıpkılık bildirenler” başlığı ile verdiği örnekler, “aynen, böyle, böylesine, öylesine” gibi sözcükleri; “gibi, misali” sözcükleriyle ve “ad+(+III+I+n+dA)/+IUK+U+n+dA), ad+(+CA), ad+[(i-)-mİş/-mUŞ-CAsInA], eylem+(-mİş/-mUŞ-CAsInA), eylem+(-Ar/-r-cAsInA)” gibi yapımlar ve çekim ekleriyle oluşturulmuş zarfları içermektedir. Korkmaz’a göre bu zarflar, “fiildeki oluş ve kılışa benzerlik, gibilik ve yakınlık işlevi” katmaktadır (Korkmaz, 2003: 503, 504). Zarfların bir bölümü ise karşılaştırma bildirmekle birlikte kimi durumlarda, dolaylı olarak bu işleve koşut bir denklik ifadesi de vermektedir. Korkmaz’ın karşılaştırma zarfları arasında saydığı “ad + kadar, eylem + (-AsI-y-A)” (Korkmaz 2003, 506, 507) gibi zarf oluşumları, bu kapsamda değerlendirilebilir. Yazar, “gibi, denli, misali, üzere, üzere; daha seyrek olmak üzere cins, cinsten, çeşit ve kabil” sözcüklerini de görevleri bakımından “benzerlik, tıpkılık, denklik ilişkisi kuran” edatlar arasında anmıştır. Bunlardan *gibi*, adlardan ya da iyelik eklerini almış /-DİK/-DUK/ ekli ortaçlardan sonra genellikle “karşılaştırmaya dayanan bir benzerlik ilişkisi” kurmaktadır. Bu edatın diğer ortaçlardan sonraki kullanımlarında ise “-mişçesine anlamında” varsayıma dayalı bir benzetme söz konusudur. *Denli* (“< EAT. deñ-lü < ET. teñ-lig”), Türkiye Türkçesinde kullanılan “yeni bir şekildir”; *üzere/üzre* örnekleri ise ortaçlardan sonra gelerek “gibi edatına paralel bir denklik işlevi” üstlenmiştir. Osmanlı Türkçesinde çok sık görülen “misal” edatı, Türkiye Türkçesinde kullanımdan düşmüş olmakla birlikte bu edatın iyelik ekli biçimi olan *misali*, seyrek olarak görülmektedir. Günümüzde zaman zaman “gibi, bunun gibi, böyle, bu

türlü” anlamlarındaki Arapça kökenli *cins, cinsten, çeşit, kabil* edatları da kullanılmaktadır (Korkmaz, 2003: 1066-1069).

Özçelik, “benzetme-benzerlik kavramları ve bu kavramları sağlayan ekler” üzerine yaptığı çalışmada, konuya ilişkin hem sözcük hem de ek düzeyindeki anlatım olanaklarını incelemiştir. Özçelik, “*misali, sanki, adeta, güyya*” edatlarının, “*sanmak, andırmak*” eylemlerinin, “*isim+(y)A dönmek, isim+(y)A benzetmek*” yapılarının, “*sıfat fil+CAsInA, isim+CAsInA*” kuruluşundaki ögelerin ve “*+(A)ç (anaç, babaç, ataç, kıraç...), +Ak (benek, başak, çanak, topak...), +CA (askerce, büyükçe, güzelce, irice...), +CII (akçıl, kırçıl, ölümcül...), +mAn (delişmen, karaman, kocaman, küçümen...), +(I)msI (çadırımsı, ekşimsi, kızılımsı, sarımsı...), +(I)mtırak (acımtırak, mavımtırak, yeşilımtırak...), +sI (çocuksu, erkeksi, hayvansı...), +sII (dudaksıl, yersil, yoksul), +tI (cızırtı, gürültü, mırıldı, patırtı...)*” eklerinin benzetme ve benzerlik kavramları için kullanıldığını kaydetmiştir (Özçelik, 2004: 148-153).

Atabey, Türkiye Türkçesindeki cümle bağlayıcılarını incelemiş; çalışmamızda da yer verdiğimiz kimi örnekleri ve bunların işlevlerini şu biçimde değerlendirmiştir: “*âdeta; aynı şekilde; öylesine, ~ ...ki; sanki...da; tıpkı, ~ bunlar gibi, ~ onun gibi ‘benzerlik’; aynı zamanda; bir taraftan da ‘beraberlik’; az kalmış ki; az kalsın; hemen hemen ‘yaklaşma’; bir taraftan...bir taraftan da; bir taraftan...diğer taraftan; bir yandan...bir yandan da; bir yanda...öbür yanda ‘beraberlik, karşılaştırma’; güyyâ ‘benzerlik, olumsuzluk, şüphe, tereddüt’; hem...hem, ~ de ‘beraberlik, karşılaştırma, zıtlık’; nasıl, ~ ki ‘benzerlik, şart’; nerede ise, handiyse ‘yaklaşma, sonuç’; sanki ‘açıklama, benzerlik’; tam ‘açıklama, yaklaşma’; veya ‘denkleştirme, tercih’; ya ‘denkleştirme, soru, şart’; ya da; yahut, ~ da, ~ ki ‘denkleştirme, ihtimal, tercih’*” (Atabey, 2007: 45-51).

Karaağaç’a göre “çekim edatları” arasında kaydettiği “*denli, kadar, gibi, bigi, bigin, kibin, kébék, kévék, kimi, siman, simak, sıyaktı, teg, türlü, yalı*” sözcükleri, “benzerlik”; “*aşkın, daha, dahi, değin, denli, göre, kadar, karap, karaganda, karata, üzre*” sözcükleri ise “karşılaştırma, nitelik ve nicelik” bildirmektedir. Yazar, “*daha, dahası, doğrusu, elhak, haydi, nasıl, neredeyse*” bağlaçlarıyla “*bir bakıma, bir bakıma ki, bir başka ifadeyle, bir de, daha iyisi, daha kötüsü, her ne kadar, her ne kadar ki, işin iyisi, işin kötüsü, nasıl ki, nedir ki*” bağlayıcılarını da “karşılaştırma-denkleştirme ilişkisi sağlayan açıklayıcı bağlayıcı edatlar” olarak sınıflandırmıştır (Karaağaç, 2012: 434, 436).

Türkiye Türkçesindeki bağımlı biçim birimleri, işlevleri açısından inceleyen Boz’a göre bu biçim birimlerden +CA’nin “temel anlamsal işlevi eşitliktir” ve bu ekin getirildiği adlar, temel ve yan cümlelerde, zarf tümleci olarak kullanılıp “eşitlik, yakınlık, benzerlik, gibilik, uygunluk, ölçü, karşılaştırma...” gibi anlamsal işlevleri üstlenir. Boz, “*+cileyin, +msı/msU, +mtırak, +rAk, +sI/sU, +i*” biçim birimlerinin ise “benzerlik, gibilik, eşitlik ve kadarlık” bildirdiğini kaydetmiş; bu ögelerden Arapça kökenli +i’nin “benzerlik, gibilik ve ilgi adları” yaptığını, diğerlerinin ise işlevliklerini yitirdiğini belirtmiştir (Boz, 2013: 20, 36).

Hirik; birincil olarak benzetme işleviyle bilinen *gibi* biçim biriminin kullanımları üzerine yaptığı çalışmada, “bilgi kiplikleri” arasında bulunan *gibi*’nin “söz konusu bilgisel alanı kesinlik dışılık ve olasılık anlamları” açısından sınırladığını, “olasılık anlamı içinde de tahmin ve çıkarım kipinin işaretleyicisi” olarak kullanıldığını belirtmiştir. Hirik’e göre *gibi* biçim birimi, cümlede “pek çok anlam alanına” işaret etmektedir. *Gibi*, “benzerlik, karşılaştırma, yaklaşma, zamanda sınırlama, tezlik” gibi anlam alanlarının işaretleyicilerinden biri olmakla birlikte “kesin dışılık, olasılık, tahmin, çıkarım ve delile dayalı olma” ilgisi de kurmaktadır. Çalışmada, iç içe geçen bir anlamsal ilişkinin bulunduğu cümlelerde *gibi*’nin “benzerlik bildiren cümlelerde karşılaştırma; karşılaştırma cümlelerinde de benzerlik anlamı; yaklaşma (yaklaşıklık) anlamı bildirdiği cümlelerde aynı zamanda sınırlama” içerdiği ve böylece farklı anlam alanlarının işaretleyicisi olabildiği de örneklenmiştir (Hirik, 2017: 208, 213).

2. Yöntem

Bu çalışmada, büyük çoğunluğu Cumhuriyet sonrası Türk edebiyatının roman, hikâye, şiir, eleştiri, deneme, mektup, biyografi gibi türlerinde verilmiş eserlerinden hareketle Türkiye Türkçesinin ölçünlü dilindeki benzerlik, yakınlık, yaklaşıklık, denklik ve özdeşlik ifadelerinin hangi sözlüksel, biçim bilimsel, söz dizimsel ve anlam bilimsel işaretleyicilerle sağlandığı belirlenmiş; bu ifadelerin verilme yolları incelenmiş ve sınıflandırılmıştır. Çalışmada, bu amaçla eklere ve ek birleşimlerine, sözcüklere (sıfat, zarf, edat, eylem vb.), sözcük gruplarına (ikileme, tamlamalar vb.), eklerle sözcüklerden ya da birden fazla sözcükten oluşan türlü anlatım kalıplarına, deyimlere ve aktarmalara başvurulduğu; söz konusu anlam ilişkilerinin kurulabilmesi amacıyla belirtilen öğelerin her birinin kendi türleri ve işlevleri doğrultusunda kullanıldığı örneklerle gösterilmiştir. Çalışmada yararlanılan örnek cümleler, Türk yazar ve şairlerinin belirtilen türlerde yayımlanmış eserlerinden taranarak seçilmiştir.

3. Benzerlik, Yakınlık, Yaklaşıklık, Denklik ve Özdeşlik Anlamı Veren İşaretleyiciler

3.1. Benzerlik

3.1.1. Ekler

• /+Ak/

“... gün yalancıkta ağarmaya başlarken bütün imkânlar şehrin ve hayatın içinde ışık ışık, benek benek yanıp sönmeye başlayacaklardır.” (Sait Faik Abasıyanık, İnsan Gibi Bir Şey: Huy, 64).

• /-AsI-y-A/

“Şunu parlak tebessümlü bir ‘evet’ çıldırısıya sevindirir, ötekini kapkara bir ‘hayır’ ile kahrederdi.” (Halikarnas Balıkcısı, Bulamaç, 144).

• /+CA/

“Üsküdar’daki karakola götürüldüğüm günden beri ilk olarak insanca bir muamele görüyordum.” (Halikarnas Balıkcısı, Mavi Sürgün, 130).

“Bugün kapıyı kimseye açmayacaksın,” diye Kamer Anaya askerce⁵ sert bir emir verdi.” (Yaşar Kemal, İnce Memed 2, 59).

“Belki pek çocukça bularak güleceksiniz... Gülünüz...” (Reşat Nuri Güntekin, Akşam Güneşi, 221).

/-Ar/-(-I/-U)r/+cA/

“Genç kadın birden olduğu yerden koşarca gelip yaşlı kadına sarılıp iki yanağından öpüverdi.” (Füruzan, Berlin’in Nar Çiçeği, 168).

• /+CAsInA/

“İnsafsızcasına yüklemişti Ali.” (Yaşar Kemal, Ortadirek, 39).

⁵ askerce-2 “Askere yakışır bir biçimde, askercesine.” (TDK, 2011: 166).

“Topluluğun yıldızı, toplantıların vazgeçilmez insanı oldu. Delicesine araba sürmek onda, briçte kazanmak onda.” (Oğuz Atay, Tutunamayanlar, 332).

“Sokağın toz kokan güneşi hiç yokçasına yitip gitmişti.” (Füruzan, Taşralı, 28).

“Bana, kardeşçesine bir kinle ateşli yan bakışlar salan Kara Yusuf geliyordu.” (Halikarnas Balıkcısı, Fırıncının Kızı, 85).

/-Ar/-(I-U)r/-cAsInA/ ~ /-mİş/-mUş/-çAsInA/ ~ /-yor/-casına/ ~ (i-) /-mİş/-mUş/-çAsInA/

“Hep koştuk, hep bir şeylerden kaçarcasına koşup ayaklarımızın altında ne var, ne yok çiğnedik.” (Bekir Yıldız, Halkalı Köle, 43).

“Toprağa yapışarcasına yattılar.” (Yaşar Kemal, İnce Memed 1, 163).

“Devrilmeden, hâlâ canlı bir ayağa giyilmişçesine dimdik duruyordu.” (Tarık Dursun K., Kurşun Ata Ata Biter, 13).

“Gençlermiş, yakışıklıymışlar, herkes onlara bakmak zorundaymışçasına davranışları...” (Orhan Kemal, Sezai Bey, 83).

“Nizamettin Bolayır, içinde kurulu bir saat varmışçasına, yaz kış hep bu saatte uyanır.” (Haldun Taner, Küçük Harfli Mutluluklar, 30).

/-Ar/-(I-U)r/-mİş/-mUş/-çAsInA ~ /-yor/-muş/-çasına/ ~ /-AcAk/-mİş/-çAsInA

“... sabahleyin, geçen yıl onu da gördüğünü söylemişti Haydar; nasıl inanyormuşçasına dinliyordu herkes bu adamı...” (Selim İleri, Her Gece Bodrum, 171).

• **/-CII/-CUI/**

“Kasım Paşa, alafrağa kesilmiş kırçıl sakalının gür taraflarını birkaç saniye parmaklarıyla taradıktan sonra, düşünceli ve hakim...” (Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Kiralık Konak, 105).

• **/+cileyin/ ~ /+leyin/ ~ /+cAlAyIn/**

“Sen de bencileyin, bu kadar garip, bu kadar yoksul...” (Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Yaban, 86).

“İşte sana kuru ot! Çoban yatağı ki sencileyin kopuğa bir kış yeter.” (Kemal Tahir, Rahmet Yolları Kesti, 279).

“Hausmeister Ranke'nin köpeği bizcileyin yabancı devletten gelenlere hırlar, çemkirir durur da, Selman'ı görünce, öyle kısıp bakar köşeden.” (Füruzan, Berlin'in Nar Çiçeği, 97).

“Yanına gelen de kendileyin, yemeni topuğu incelmış, çıplak ayakları kirli, gözleri yuvalara çökmüşün biriydi.” (Orhan Kemal, Gurbette, 134).

“Hani sana da pek benzerdi. Olursa oncalayın olur yakışıklılık.” (Tarkan Buğra, Küçük Ağa, 257, 258).

• **/+î/**

“Zaten bir kuş, bir tavşan bakışını andıran gözlerine büsbütün hayvanî bir ifade geldi.” (Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Yaban, 93).

“Biraz önce, açık seçik gördüğü gurbet yorganının alı, şimdi gök gibi kurşuni bir renk almıştı.” (Muzaffer İzgü, Halo Dayı ve İki Öküz, 44).

• /+lAr/

“Koyacak bütün yerler dolmuş olduğundan, şimdilik eldeki Fil Hamdi’ler yeter görülmüştür.” (Aziz Nesin, Fil Hamdi, 13).

• /+mAn/

“Birdenbire kocaman bir adam oldu. Güzel yüzü ciddileşince çirkinledi...” (Sait Faik Abasıyanık, Gauthar Cambazhanesi, 98).

“Kız, ne de olsa başında kavak yelleri esen delişmen bir çocuktur.” (Reşat Nuri Güntekin, Gökyüzü, 57).

• /-mtırak/

“Trakya Ovası’nın kuzeyine mavimtırak gri bir duvar çeken uzak tepelere baktı.” (Adalet Ağaoğlu, Fikrimin İnce Gülü, 48).

“Marmara’nın sinesinde tutuşan sarımtırak alev, her şey, her şey onu itirafa sevk ederken, emelinin savletini kesen bu cümle karşısında...” (Hüseyin Rahmi Gürpınar, Ölüler Yaşıyorlar mı?, 200).

• /+msI/+msU/

“Beni bu mağaramsı, tuhaf yerde bir süre yalnız bırakma nezaketini de gösterdiler, daha doğrusu bu konudaki ricamı kabul ettiler.” (Zülfü Livaneli, Huzursuzluk, 52).

“Karanlığın içinde göğe doğru ak bir toz yığını yükselmişti. Gübremsi gübremsi kokuyordu bu toz.” (Talip Apaydın, Sarı Traktör, 28).

“Dünkü çamaşırdan elleri morumsuydu.” (Yusuf Atılın, Anayurt Oteli, 19).

“Çekilmiş üstüne yağmurluğumsu bir pırtı, / Zavallının, güveden liyme liyme hep sırtı.” (Mehmed Âkif Ersoy, Mahalle Kahvesi, 120).

• /-mİş/-mUş/-çA/ ~ /-yor/-muş/-ça/ ~ /-AcAk/-mİş/-çA/

“Çamurların içinden çıkmışçaydı evler.” (Füruzan, Nehir, 47).

“Annesi tüm bunları görüyormuşça ilgisiz, hatta solgundu.” (Füruzan, Çocuk, 48).

“Gözleri alabildiğine irileşir, ince çenesi yorulur, birden uykunun koygunluğuna düşecekmişçe bir sarsaklık alırdı kafasını.” (Füruzan, Çocuk, 48).

• /-Ar/-/(-I/-U)r/-cA/-nA ~ /-mİş/-mUş/-çA/-nA

Serencebey yokuşunu koşarcana çıkararak, kararır, tahtaları yer yer dökülüp, sağa doğru yan yatmış küçücük, pencerelerinden pembe, mavi, kırmızı sakız sardunyalı sarkan bir eve geldiler.” (Yaşar Kemal, Deniz Küstü, 133).

“Ayakları, bacakları, sırtı, kolları her bir yanı havanda dövülmüş gibi sızlıyor, bütün etleri kemiklerinden ayrılmışcana dökülüyordu.” (Yaşar Kemal, Kanın Sesi, 142).

• /+sI/+sU/

“Yabansı yabansı yaklaştı.” (Ferit Edgü, Bir Gemide, 32).

“İçinizde bir ezik, garipsi türkü / Şimdi artık yoksa.” (Behçet Necatigil, Kaplar Denizin Yüzünü, 210).

“Hiçbir zaman yabangülleri gibi baygınsı, kelebekli, karıncalı, tozsu değildir.” (Tarık Dursun K., Yapayalnız, 16).

“Simlerin gümüşsü ışıltısını yıldızların altına çok yakıştırdım.” (Murathan Mungan, Mehtaplı Gecelerde Hep Seni Andım, 36).

• /+sII/+sUI/

“Ne çok şey geliyor elinizden. Varsıl da değilsiniz üstelik.” (Füruzan, Gecenin Öteki Yüzü, 173).

3.1.2. Sözcükler

3.1.2.1. Adlar ve Ad Soylu Sözcükler

• âdeta

“Güneş bin yedi yüz metrelik dağın arkasına adeta vaktinden evvel saklanmakla, günün bu en güzel zamanını sanki isteye isteye uzatıyordu.” (Sabahattin Ali, Hasanboğuldu, 131).

“Gözlerinin adeta rengi uçmuştu.” (Sait Faik Abasıyanık, Kumpanya, 38).

“Bu otoray, yolları âdeta çocuk oyuncağına çevirmiş.” (Reşat Nuri Güntekin, Anadolu Notları I-II, 161).

• benzer

“Ne var ki Almanlar da Türkçe karşısında benzer bir izlenimden kendilerini alamazlar.” (Nermi Uygur, Kültür Kuramı, 59).

“İçlerinde sevince benzer, umuda benzer bir şeyler kıpırdadı söndü, kıpırdadı söndü.” (Yaşar Kemal, İnce Memed 2, 258).

• **böyle**⁶

“Ölüm tehlikesine uğrayan bir hayvan da ancak böyle heyecanlar ve hareketlerle çırpınırdı.” (Reşat Nuri Güntekin, Yeşil Gece, 35).

“Herhalde bir ecnebi bu adam, dedim. Bizde böyle adam bulunmaz.” (Sait Faik Abasıyanık, Jimnastik Yapan Adam, 57).

• **böylesi**⁷ ~ **böyleleri**

“Bir okuma ki, böylesi hiçbir oğlumda yok.” (Füruzan, Su Ustası Miraç, 54).

“Böylesi havalarda, gün ışığı buğu gibi tüter denizin üstünde, sallanır, kabarır...” (Yaşar Kemal, Deniz Küstü, 263).

“Adam hiç kalıbını bozmadı. Tecrübeli polis böylelerini çok görmüştü.” (Aziz Nesin, Kumbara Hırsızı, 48).

• **falan ~ filan**

“...hem belki mutluluk değildi yükleri, belki yalnızca balık, ahtapot falan taşıyorlardı, İzmir’e gidiyorlardı besbelli...” (Selim İleri, Her Gece Bodrum, 158).

“Öğrencilerin bir kısmı geçinmek için çukolata filan satarken, bir kısmı da -Mustafa İnan gibi- lise öğrencilerine ders vererek hayatlarını kazanmaya çalışıyorlardı.” (Oğuz Atay, Bir Bilim Adamının Romanı Mustafa İnan, 102).

“Bana babası filân olduğundan hiç bahsetmedi.” (Reşat Nuri Güntekin, Acımak, 7).

• **gibi**

“Bir yağmur damlasının camda süzülüşü gibi indi...indi... göğsümdeki boşluktan karın boşluğuma.” (Ferit Edgü, O / Hakkârî’de Bir Mevsim, 100).

“Bir suçlu gibi ezik, / Sana selâm söyledi.” (Behçet Necatigil, Gizli Sevda, 161).

“Atımla ben, uçan bir leke gibiydik yemyeşil ovanın ortasında.” (Erdal Öz, Unutulmaz Bir Atlı, 77).

“Yahu, insan çamuruna hakaret etmeye, onu kesip biçmeye, ezmeye, ancak Feridun gibiler kalkışır.” (Halikarnas Balıkcısı, Hayyam’ın Testileri, 61).

“Onun da ağzı benimki gibi şimdi, dişsiz.” (Sait Faik Abasıyanık, Yandan Çarklı, 79).

“Şu yirmi beş kızın içinde bir tane bile yoktu onun gibisi...” (Rıfat Ilgaz, Karadenizin Kıyıcığında, 149).

⁶ *böyle-1* “Bunun gibi, buna benzer.” (TDK, 2011: 400).

⁷ *böylesi-1* “Bunun gibisi, bu biçimde olanı.” (TDK, 2011: 400).

/-Ar/-(-I/-U)r/ gibi ~ /-mİş/-mUş/ gibi ~ /-yor/ gibi ~ /-AcAk/ gibi ~ (i-) /-mİş/-mUş/ gibi

“Şakaklarındaki akların meydandakilere tam otuz altı yıllık bir ömrün tecrübe ve itimadını telkin etmesini ister gibi bekledi...” (İskender Pala, Şah Sultan, 35).

“...ama inemem Menekşe’ye gidemem kahveye, bir suç işlemişim gibi bakamam kimsenin yüzüne.” (Yaşar Kemal, Deniz Küstü, 23).

“Sonra ah çekti. Ağlayacak gibiydi.” (Fakir Baykurt, Yılanların Öcü, 133).

“Çevremde hazan kelekleri uçuşuyor, melekler dans ediyor gibi bir duyguya kapıldım.” (Zülfü Livaneli, Huzursuzluk, 89).

“Etrafını saran küçük yataklara bakarak tümünün annesiymiş gibi duyumsadı kendini.” (Feyza Hepçilingirler, Harflerimizin Gizli Dünyası, 57).

“Şimdilik biraz ağır alıyorum ve hiçbir şeyin farkında değilmiş gibi görünüyorum.” (Reşat Nuri Güntekin, Gökyüzü, 44).

/-Ar/-(-I/-U)r/-mİş/-mUş/ gibi ~ /-mİş/-mUş/-mİş/-mUş/ gibi ~ /-yor/-muş/ gibi ~ /-AcAk/-mİş/ gibi

“Biraz sonra kapı yavaşça, bir hırsız kapıyı açarmış gibi açıldı.” (Memduh Şevket Esenal, İsmet Hanım, 102).

“Himmet gıdıklanmış gibi bir kahkaha salıverdi.” (Halikarnas Balıkcısı, Uluç Reis, 119).

“O sevginin yitmesinden korkuyormuş gibi davranıyorlardı birbirlerine.” (İnci Aral, Sevginin Eşsiz Kıışı, 16).

“Gözlerini dikmiş, sana yiyecekmiş gibi bakıyordu.” (Yaşar Kemal, İnce Memed 1, 178).

/-Dİk/-DUk/-I/-U/ gibi

“Biraz yukarıda anlattığım gibi, dört milyon Südetli arasından bu vazife için binlerce kişiyi bir anda ‘seferber’ etmek işten bile değildi.” (Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Zoraki Diplomat, 114, 115).

• güya

“Muayyen kaide ve mantıklara tabi olarak geçen hayatımda bu güya mühim bir kahramanlık.” (Sabahattin Ali, Selam, 65).

• hakeza⁸

“Babanın işleri yolundaydı, senin dersin hakeza.” (Orhan Kemal, Eskici ve Oğulları, 123).

⁸ hakeza “Bunun gibi, böyle.” (TDK, 2011: 1028).

• **kabîl**⁹

“Ama, artist dediğin, alabildiğine öyle ufak tefek oyuncak kabilinden değil, alabildiğine hür olmalıdır.” (Sait Faik Abasıyanık, Kumpanya, 48).

• **misali**¹⁰

“Ölüm gezer gölgeniz misâli arkanızdan” (Attilâ İlhan, İstanbul Şehri Ağlıyor, 104).

“Köyün köpekleri ejder misâli saldırıyor? / Bırakmıyor bizi yoldan, fakat kim aldırıyor?” (Mehmed Âkif Ersoy, Kocakarı ile Ömer, 97).

“Hemen bir on dakika yürüyünce kasaba haricine çıkılır. Şimdi artık insan kuş misalidir.” (Sait Faik Abasıyanık, Çelme, 208).

• **misil**¹¹

“Bütün Varşova’da bu incinin bir mislini daha bulmak kabil değildi.” (Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Kiralık Konak, 29).

• **nitekim**

“Kadın kısmının yalnız kendisinin bildiği sır, dünya yüzünde yoktur. Nitekim, bugün bize bir hikâye mevzuu verecek kadar iş ileriye varmıştır.” (Sait Faik Abasıyanık, Bayan Gülseren, 37).

“Bu şanslı zamanlarını birbirine denk getirmek böylece âdeta imkânsızlaşıyordu. Nitekim böyle bir fırsatı yakalamak için akıl almaz bir zaman geçti aradan.” (Tarık Buğra, Küçük Ağa, 316).

• **öyle**¹²

“Benim öyle yavuklu derdim, avrat derdim yok...” (Muzaffer İzgü, Halo Dayı ve İki Öküz, 186).

• **öylesi**¹³ ~ **öyleleri**

“Kendileri seçmiş, övünüyorlar bununla. O değil benim söylediğim seçme, benden irak olsun öylesi!” (Nurullah Ataç, Ad, 605).

• **sanki**

“Bu dört mısra değildi, sanki dört damla kandı.” (Faruk Nafiz Çamlıbel, Han Duvarları, 5).

“Sanki bir dinamit lokumu yüzümün yanında patlamış da tüm izini derime bırakmıştı.” (Ferit Edgü, O / Hakkârî’de Bir Mevsim, 51).

⁹ *kabîl* “Türlü, gibi, benzer; tür, cins.” (TDK, 2011: 1251).

¹⁰ *misal-2* “Benzer.” (TDK, 2011: 1689).

¹¹ *misil-1* “Eş, benzer.” (TDK, 2011, 1689).

¹² *öyle-1* “Onun gibi olan, ona benzer” (TDK, 2011: 1864).

¹³ *öylesi-1* “Ona benzer, onun gibi.” (TDK, 2011: 1865).

- **vesaire**

“Görünüşte altmışı çoktan aşmış olan bu adamın artık yol parası vesaire ile alakası olmasa gerekti.” (Sabahattin Ali, Kafakâğıdı, 161).

3.1.2.2. Eylemler

- **(+I/+U) andır-**

“‘İçeri girmeyi hayal bile etmeyin! Uzaklaşın buradan,’ diye bize bağırırken, telin ardında, kafesine hapsedilmiş bir vahşi hayvanı andırıyordu.” (Ayşe Kulin, Tutsak Güneş, 269).

“Gösterdiği işaret balıktan çok, ters yatırılmış bir yayı andırıyordu.” (Haldun Taner, Karşılıklı, 78).

“Derken, korkuyu andıran o irkinti, nabzın atışlarını hazla hızlandıran bir tatlı ve merak yüklü bekleyişe dönüyor.” (Tarık Buğra, Osmançık, 85).

- **(+A) benze- ~ (birbirine) benze-**

“Kitabın kapağında kan ya da tentürdiyot lekesine benzeyen üç iri leke vardı.” (Adalet Ağaoğlu, Romantik Bir Viyana Yazı, 120).

“İlk bakışta sizin evinize benzemeyen, aslında birbirine benzeyen evlerde yemekler yendi.” (Oğuz Atay, Tutunamayanlar, 330).

- **-mİş/-mUş/+A benze- ~ /-AcAk/+A benze-**

“Köy kahvesi erkenden dolmuşa benziyordu.” (Rıfat Ilgaz, Halime Kaptan, 146).

- **(+A) çal⁻¹⁴**

“Bu sefer yeşile çalan bir yüz, sarı eller, kırmızı tüylerle bir şeytan gibi dünyanın üstüne güneş kapanıyor.” (Sait Faik Abasıyanık, Çatışma, 22).

“Acıdan yüzü mora, mordan ala, sarıya çalıyordu.” (Latife Tekin, Berci Kristin Çöp Masalları, 30).

“Dili hafifçe Arap’a çalar.” (Hüseyin Rahmi Gürpınar, Kaderin Cilvesi, 178).

- **(+A) dön⁻¹⁵**

“Kızın öldürülüş ânını düşleyince, kanım katrana döndü.” (Adnan Binyazar, İri Kanatlı Ak Kuş, 74).

“Gözlerin çiçeklere döndü, kocaman çiçeklere.” (Füruzan, Gecenin Öteki Yüzü, 140).

“Delik deşik bedeni kanlı bir et yığınınna dönmüştü.” (Zülfü Livaneli, Engereğin Gözü, 61).

“Yorganı açınca yıldırımla vurulmuşa döndü.” (Yaşar Kemal, İnce Memed 1, 99).

¹⁴ çalmak-10 “Benzemek, andırmak” (TDK, 2011: 489).

¹⁵ dönmek-5, 7 “Bir şeyi andıracak duruma girmek, benzemek; durumdan duruma geçmek, değişmek, olduğundan daha değişik bir durum almak, benzemek.” (TDK, 2011: 714).

- **kesil**¹⁶

“Zehra artık cinsiyetinden çıkmış, bir savaş meleği kesilmişti.” (Halikarnas Balıkcısı, Turgut Reis, 155).

“Çık çıkabilirsen başa! Her köylü bir İnce Memed kesilir...” (Yaşar Kemal, İnce Memed 3, 32).

“Sıcaktan bezginleşen papaz değil. Altındaki zavallı eşek de ateş kesilmiş.” (Hüseyin Rahmi Gürpınar, Papazın Eşeği, 213).

“Put kesilip darılmak sırası ona gelmişti besbelli, karşılık vermedi.” (Orhan Kemal, Gurbet Kuşları, 203).

“Servinaz’ı söyleteceğim, yezit kahpe, ağzı taş kesilmiş bir inattan ayrılmıyor, ben onu bülbül gibi şakıtmasının yolunu bilirim.” (Hüseyin Rahmi Gürpınar, Melek Sanmıştım Şeytanı, 282).

“Buzdolabı işçisi yoğurt gibi bembeyaz kesildi.” (Latife Tekin, Berci Kristin Çöp Masalları, 67).

“Fadime sapsarı kesilmiş, hiç konuşmuyordu.” (Bekir Yıldız, Kesik El, 19).

3.1.3. Sözcük Grupları

- **bu cins ~ o cins**

“Yarım saat içinde bütün hayat macerasını öğrendik. Bu cins kadınlara has, malum masallar.” (Orhan Kemal, Avare Yıllar, 21).

- **falan filan ~ filan falan**

“Yıllarca emek vermiş, çok kötü koşullarda yaşamış, baskılar altında ezilmiş, falan filan, vızgelir sanatın yargısına.” (Memet Fuat, Karıştırılmaması Gereken, 43).

“Şiirin ta kendisini temsil ediyormuşum filan falan deye insafsızca uçuruyor.” (Azra Erhat, Mektuplarıyla Halikarnas Balıkcısı, 181).

- **/m-/ eklemeli ikilemeler**¹⁷

“Bundan sonra çöpçüye teneke meneke götürme Kudret.” (Orhan Kemal, Müfettişler Müfettişi, 222).

“Kinini minini bolca alın.” (Orhan Kemal, Eskici ve Oğulları, 171).

“Öyle İnce Memed, Mince Memed benim yanına yaklaşamaz.” (Yaşar Kemal, İnce Memed 3, 93).

- **Birleşik Eylemler**

“Nar bahçelerinin orada birtakım kıpırtılar görür gibi oldu.” (Yaşar Kemal, Tanyeri Horozları, 249).

¹⁶ *kesil-3* “Gibi olmak, benzetmek, dönmek.” (TDK, 2011: 1397).

¹⁷ Bu tür ikilemelerde yer alan ve /m-/ sesi ile başlatılan ikinci sözcüklerin “ve benzerleri” anlamında kullanıldığı düşünülmüştür. Bu kapsamdaki ikinci sözcükler, *falan* “Cümlede belirtilen nesne veya nesnelere sonra gelerek ‘ve benzerleri’ anlamında kullanılan bir söz.” (TDK, 2011: 848) benzeri bir kullanım sergilemektedir.

“Bağırdıkça da boynundaki damarları oklar gibi şişiyor, boynundan ayrılıp fırlayacaklarmış gibi oluyor.” (Yaşar Kemal, Yusufçuk Yusuf, 368).

“Adam bakışıyla adeta onu elliyor, bir hayvanın ötesini berisini yokluyormuş gibi oluyordu.” (Halikarnas Balıkcısı, Bulamaç, 259).

3.1.4. Anlatım Kalıpları

• böyle ... gibi

“Fakat, hani bazan insanın yüzünde böcek dolaşır da tuhaf ürperme olur, onun gözlerinin de böyle bir böcek gibi yüzümde dolaştığını bakmadan hissediyor, rahatsız oluyordum.” (Reşat Nuri Güntekin, Çalikuşu, 228).

• âdeta ... /+CA/

“Leylâ ile bu helecan veren oyuna devam etmekte âdeta çocukça bir heves duyuyordu.” (Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Sodom ve Gomore, 66).

• âdeta ... /-Ar/-(I/-U)r/-cAsInA/ ~ /-mİş/-mUş/-çAsInA/ ~ /-yor/-casına/ ~ (i-) /-mİş/-mUş/-çAsInA/

“Necdet, âdeta koşarcasına yürürken organik bir acının baskısı altında birdenbire durmak ihtiyacını hissetti.” (Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Sodom ve Gomore, 32).

• âdeta ... /+msI/+msU/

“Adeta zelzelemsi bir hal...” (Hüseyin Rahmi Gürpınar, Ölüler Yaşıyorlar mı?, 160).

• âdeta ... gibi

“Kadın dedikleri şey hakkında hiçbir fikri olmayan delikanlı, karısına insanların üstünde bir mahiyet veriyor, kalbinde günden güne kuvvetlenen bir aşkı adeta dini bir his gibi tefsir ediyor...” (Sabahattin Ali, Kuyucaklı Yusuf, 146).

âdeta ... /-Ar/-(I/-U)r/ gibi ~ /-mİş/-mUş/ gibi ~ /-yor/ gibi ~ /-AcAk/ gibi ~ (i-) /-mİş/-mUş/ gibi

“Rüzgâr çoğaldığı için adeta göğsümden biri iter gibi oluyor, bu kuvvetle mücadele ederek ilerlemek bana zevk veriyordu.” (Sabahattin Ali, Kürk Mantolu Madonna, 36, 37).

“Bay Haşmet’e bir gün sonra müracaat etmek kararını verince adeta bir kabustan uyanmış gibi sevindi.” (Halikarnas Balıkcısı, Bulamaç, 258).

“Nuriye Hanım kim bilir kaç kadeh biradan sonra ve biraz da can sıkıntısından adeta uyukluyor gibiydi...” (Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Kiralık Konak, 56).

“Adeta canlıymış gibi sıcaklık yaydığını hissederek şaşırıldı.” (Elif Şafak, Havva’nın Üç Kızı, 103).

âdeta ... /-Ar/-(I/-U)r/-mİş/-mUş/ gibi ~ /-yor/-muş/ gibi ~ /-AcAk/-mİş/ gibi

“Ta o kadar tecavüzkârı, adeta hakaret ediyormuş gibiydi.” (Halikarnas Balıkcısı, Bulamaç, 259).

• **güya ... gibi**

güya ... /-Ar/-(-I/-U)r/-mIş/-mUş/ gibi ~ /-yor/-muş/ gibi ~ /-AcAk/-mIş/ gibi

“Güya anlıyormuşsun gibi dinle.” (Hüseyin Rahmi Gürpınar, Kuyruklu Yıldız Altında Bir Evlenme, 68).

• **sanki ... /+CA/**

“...Frau Elfriede Lemmer, o alışık olduğu kıpırtısız oturuşuyla yoğun bir dikkatsizliğin onu sarmaladığını o gün sanki dokunurca görmüştü.” (Füruzan, Berlin’in Nar Çiçeği, 48).

“Yan yatakta, sanki örtündükten sonra yok olup gitmiş adamı bilmezce davranır sonra da...” (Füruzan, Sokaklarından Gemilerin Geçtiği Kent, 71).

• **sanki ... gibi ~ gibi sanki**

“Kan davası gibi sanki. Kim kimden öldürürse, o da gidip onlardan öldürüyor.” (Tarık Dursun K., Kurşun Ata Ata Biter, 175).

sanki ... /-Ar/-(-I/-U)r/ gibi ~ /-mIş/-mUş/ gibi ~ /-yor/ gibi ~ /-AcAk/ gibi ~ (i-) /-mIş/-mUş/ gibi

“Belindeki söğüt yaprağı bıçağı kadınlardan birinin zehrine sürdü ve sanki bir ayın yapar gibi çevresine hiç bakmadan ağır ağır zırhını giydi.” (İskender Pala, Şah Sultan, 256).

“Yüzü sanki içerden aydınlatılmış gibi kutsal bir pırıltıyla ışımişti.” (Zülfü Livaneli, Engereğin Gözü, 145).

“En az otuz kırk davetli için hazırlanmış duran yerler sanki kimsesizlikten için için hıçkırıyor gibiydi.” (Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Sodom ve Gomore, 221).

“Sanki aramızda bir elektrik varmış gibi, nefesimi tıkayan, beni boğmaya uğraşan bu teessürü hissti.” (Memduh Şevket Esendal, Gönül Kaçanı Kovalar, 66).

sanki ... /-Ar/-(-I/-U)r/-mIş/-mUş/ gibi ~ /-yor/-muş/ gibi ~ /-AcAk/-mIş/ gibi

“Sanki nikâhlı kocam bir yola gitmiş de dönüyormuş gibi yürek kalkınlığına uğruyorum.” (Tarık Dursun K., Kurşun Ata Ata Biter, 58).

“Sanki her şey yarım kalacakmış gibi bir his insanı kahrediyor.” (Hıfzı Topuz, Elveda Afrika Hoşça Kal Paris, 255).

• **sanki ... (+A) benze-**

“Sol farı sanki yuvasından koparılıp çıkarılmışa benzeyen külüstür kamyon birtakım eğri büğrü sokakların bozuk parkelerinden ırgalana çalkalana geçip dörtyol ağzına gelmişti.” (Orhan Kemal, Eskici ve Oğulları, 175).

3.1.5. Deyimler

- **hissini vermek**

“Bana nedense özür diliyormuş hissini veren yumuşak bir sesle ikinci defa iyi geceler temenni etti...” (Sabahattin Ali, Kürk Mantolu Madonna, 83).

“...daima güneşe bakarak titriyor hissini veren açık yeşil gözlerindeki en gizli parıltıları, yüz çizgilerindeki en ince hususiyetleri...” (Reşat Nuri Güntekin, Akşam Güneşi, 205).

- **izlenim bırakmak ~ izlenimini vermek**

“Sonra, lastik bir borudan üflenildiği izlenimini veren bir ses.” (Adalet Ağaoğlu, Fikrimin İnce Gülü, 73).

- **yerine komak ~ yerine koymak¹⁸**

“Anam yerine koduğum Cankız’ diye başladı.” (Tarık Buğra, Osmancık, 165).

3.1.6. Aktarmalar

“Esti bâd-ı sabâ söküldü bâ[ğ]rım / Gidiyorum kömür gözlüm ağlama” (Esen, Kemend Atıp Yollarımı Bağlama, 71).

“Hele gözleri, yüzünde açmış iki menekşe.” (İlyas Halil, Bahçede Duyduğum Konçerto, 35).

“İki gözüm iki ateş parçası iki taş parçası iki elim” (Attilâ İlhan, Barakmuslu Mezarlığı, 116).

“Hiçbir şey yok Malik Ağa. Senin çocuklarının ikisi de elmas parçası!” (Orhan Kemal, Cemile, 73).

“Bu ışıkla uzayan, dönen, kıvrılan yollar, / Uykuya varmış gibi görünen yılan yollar” (Faruk Nafiz Çamlıbel, Han Duvarları, 4).

“Zavallıya acımışsın belli ki dedim, zaten yufka yüreklisin, için parçalanmış besbelli...” (Zülfü Livaneli, Huzursuzluk, 38).

“Cabbar, yüreği yufka bir adammış.” (Orhan Özdemir, Namussuz Cabbar, 43).

3.2. Yakınlık

3.2.1. Ekler

- **/-Ar/-r/ ... /-mAz/**

“Keşfeder etmez bir aslanlı kapı alıp kondusuna taktı.” (Latife Tekin, Berci Kristin Çöp Masalları, 48).

“Hulyamı bitirir bitirmez, kadının beni hançerlemeyeceğini kestirir kestirmez başımı sola çevirir, onu ardı kesilmeyen hareketlerini yaparken yakalardım.” (Sait Faik Abasıyanık, Jimnastik Yapan Adam, 56).

¹⁸ yerine koymak-1 “Gibi görmek, saymak.” (TDK, 2011: 2577).

- /+CA/

“Yüzü uzun, burnunun ucu kalkık, ağzı büyükçe¹⁹, biraz dişlek, dudakları kalın.” (Yusuf Atılgan, Anayurt Oteli, 14).

“Seyrek dişli, yaşlıca²⁰ bir kadın açmıştı pencereyi; yüksekçeydi; önce Halil Onbaşı girmiş, kolundan tutup çekmişti.” (Yusuf Atılgan, Anayurt Oteli, 27).

- /+CAk/

“Bana gösteriş yapmak istedi. Büyücek²¹ bir talebeyi çağırdı.” (Reşat Nuri Güntekin, Acımak, 94).

- /+DAn/

“Ev sahibi Hacı Ali’yi tanıdım. Gençten²² bir adamdı.” (Memduh Şevket Esendal, Bir Eğlenti, 59).

- /-rAk/

“Dayım da bir leyleğin, ufarak²³ bir yılanı gagasında sallayarak yuvasına getirdiğini görmüş.” (Memduh Şevket Esendal, Çocuklara Hikâye, 64).

“Berrin, yavuklusu olacak adama bir göz attı. İncerek²⁴, uzunca boylu bir adam.” (Memduh Şevket Esendal, Berrin’in Evliliği, 187).

3.2.2. Sözcükler

3.2.2.1. Adlar ve Ad Soylu Sözcükler

- ansızın

“Bir gece, ansızın bir motor katranlı bir iskeleye yanaşır, ışıkları kan portakalı kırmızılığında yanan haritadaki nokta adaya çıkıveririm.” (Sait Faik Abasıyanık, Haritada Bir Nokta, 56).

- apansız

“Böyle apansız tükenişi sanki daha bir vazgeçilmez, daha bir değerli kılmıştı onu.” (İnci Aral, Sevginin Eşsiz Kışı, 30).

- (...-mAsIyIA/-mAlArIyIA) beraber

“Genç kızın yüzünde kaçamak bir gülümseyiş gözükte. Görünmesiyle beraber güzel bakışların, vagonun içinde bir şeyler arıyormuş gibi başka yerlere uçuşmaları bir oldu.” (Sait Faik Abasıyanık, Kumpanya, 58).

¹⁹ büyükçe-1 “Biraz büyük.” (TDK, 2011: 427).

²⁰ yaşlıca “Biraz yaşlı olan.” (TDK, 2011: 2548).

²¹ büyücek “Biraz büyük olan, büyüğe yakın.” (TDK, 2011: 427).

²² gençten “Genç sayılan (kimse).” (TDK, 2011: 926).

²³ ufarak “Biraz ufak.” (TDK, 2011: 2410).

²⁴ incerek “Zayıfa yakın, incecik.” (TDK, 2011: 1189).

• **birden ~ birdenbire**

“Tam hasırların başına doğru yönelirken birden çark ediverdi makineye doğru.” (Rıfat Ilgaz, Karadenizin Kıyıcığında, 103).

“Bu cin tutmuş kızla birdenbire böyle teklifsizliğe dökülmesen iyi edersin.” (Hüseyin Rahmi Gürpınar, Ölüler Yaşıyorlar mı?, 204).

• **civar ~ civarında**²⁵

“Yazları ona misâfir gelir, bütün civar köylülere ortalama yüzde ikiyüz fâizle borç verirlerdi.” (Ömer Seyfeddin, Yalnız Efe, 215).

“İşte onu, benim Ada’ya bir ay kadar uğramadığım günlerin birinde, yine Kumbaros kayası civarında, sandalın içinde bulmuşlardı.” (Sait Faik Abasıyanık, Ağıt, 47).

“‘Ateşin kaçmış?’ diye sordu annesi. ‘Otuz yedi civarında,’ dedi Füreya.” (Ayşe Kulin, Füreya, 245).

• **çabucak**

“Konuk, bu tokadın sesini duyup çabucak kalkıp gitmiş ve sonradan bana bir mektup yazarak o gün evimize uğrayışının neden olduğunu...” (İnci Aral, İçimden Kuşlar Göçüyor, 103, 104).

“Kara Bayram’ın iki tane ası kuzusu olduğunu haber aldım! Çabucak birini tutup getirecek Deli Haceli.” (Fakir Baykurt, Yılanların Öcü, 145).

• **çarçabuk**

“...lakin nasıl oluyor da ruhların ikazlarına rağmen bu kız çarçabuk seni bana karşı itaatten men edebiliyor?” (Hüseyin Rahmi Gürpınar, Ölüler Yaşıyorlar mı?, 205).

“Önce bir terzi çırağı, ardından evli bir garsonla gezmiş, ikisi de çarçabuk başlarından savmışlardı onu.” (İnci Aral, Mor, 63).

• **demin ~ demincek**

“Demin de söyledim, biz müşteriyiz.” (Orhan Kemal, Kanlı Topraklar, 85).

“Selman Korkmaz deminki sessizliğin neyi anlattığına dikkat etmeden gülerken duruyordu.” (Füruzan, Berlin’in Nar Çiçeği, 126).

“Derken şu demincek söylediğim Arap yok mu?” (Halikarnas Balıkcısı, Uluç Reis, 91).

• **derhal**

“Ne var ki Salih’in kopuk arkadaşları bu ziyareti tespit etmiş, haberi derhal uçurmuşlar, gözlerini abarta abarta...” (Tarık Buğra, Küçük Ağa, 170).

²⁵ *civar*-2, 3 “Dolay; yakında olan.” (TDK 2011: 470).

“Derhal etrafındakileri dirsekleriyle iterek olduğu yerde serbestleşti, sonra başını yukardan aşağıya ve sağdan sola gezdirerek müthiş bir nara attı.” (Sabahattin Ali, Kuyucaklı Yusuf, 89).

• **derken**²⁶

“Derken bir Firavun mumyasına benzeyen garip kılıkta birisi, kapı aralığından görüldü.” (Halikarnas Balıkcısı, Mavi Sürgün, 79).

“Derken bir eşek anırmağa başlıyor.” (Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Yaban, 83).

• **(+A) doğru**²⁷

“Fakat ancak yokuşun ortalarına doğru sarhoşluğun normal hali başlardı.” (Sait Faik Abasıyanık, Kriz, 80).

“Saat onda bunları yedikten sonra öğle yemeğine tabii gerek kalmıyor. Ama saat dörde doğru insan acıkıyor.” (Bedri Rahmi Eyuboğlu, Sabahattin Eyuboğlu, Kardeş Mektupları, 98).

• **dolayında**

“İşte çoğu bu dergilerde yayınlanmış bulunan, bir kısmı konferans derlemeleri olan, bir kısmıysa gazete sayfalarında yeralan 50 yılın felsefe yazıları 2000 dolayında.” (Nermi Uygur, Felsefe-İç Durum ve Davranışlar, 51).

• **gibi**

/-Ar/-(-I/-U)r/ gibi ~ /-mİş/-mUş/ gibi ~ /-AcAk/ gibi ~ /-yor/ gibi

“Kadın, yere çömelir gibi yaparak, ellerini dizlerine vurdu...” (Reşat Nuri Güntekin, Çalıkuşu, 141).

“Eşyalar kamyonu yüklenmiş, Nejad büyük bir üzüntüyle izlemiş bu olayı. Dokunsan ağlayacak gibiymiş.” (Hıfzı Topuz, Elveda Afrika Hoşça Kal Paris, 158).

/-Ar/-(-I/-U)r/-mİş/-mUş gibi ~ /-AcAk/-mİş/ gibi ~ /-yor/-muş/ gibi

“Motorlar adanın kayalarına çarpacakmış gibi yaklaştılar, sonra birden hız kesip dönünce duruverdiler.” (Orhan Pamuk, Sessiz Ev, 96).

“Bu karanlık sularda kaybolup gidecekmışiz gibi geliyordu.” (Orhan Kemal, Avare Yıllar, 20).

/-DIk/-DUK/-I/-U/ gibi

“Hasan dedikleri iri tayfa, lirayı masadan kaptığı gibi tam o kapıdan çıkarken cebine attı.” (Sait Faik Abasıyanık, Pay, 83).

“Oysa, gittiği gibi koşarak dönmüştü.” (Orhan Kemal, Medeniyet Yuları!, 121).

²⁶ *derken-2* “Tam o sırada.” (TDK, 2011: 637).

²⁷ *doğru-8* “Yakın, yakınlarında.” (TDK 2011: 690).

• **hemen²⁸ ~ hemencecik**

“Kadın hemen koşar, ancak daha uzaktan görünce, manzarayı beğenmez.” (Memduh Şevket Esendal, Büyük Baba, 135).

“Topal ise, hayatında ilk rakı içip hemencecik sarhoş olan Kantarcının nasıl hislenip, aklından neler geçirdiğini...” (Orhan Kemal, Kanlı Topraklar, 87).

• **henüz²⁹**

“Daldım a, içeri henüz adımımı atmış, boş bir masa aranırken...” (Orhan Kemal, Sarhoş, 148).

“Yeryüzünde savaşa son verecek olan Birinci Dünya Savaşı henüz bitmişti.” (Halikarnas Balıkcısı, Mavi Sürgün, 11).

• **neredeys³⁰ ~ nerdeyse**

“Neredeys karşı tepelerde tan atacak... Fakat şimdilik zifirî karanlık içindeyiz.” (Reşat Nuri Güntekin, Anadolu Notları I-II, 17).

“Cenaze kalkalı neredeys on gün olacak; hiç uğramadım.” (Oğuz Atay, Tutunamayanlar, 87).

“Hemen sırtındaki gocuğu çıkarıp, kirli beyaz gömleğiyle nerdeys donacak arkadaşının omuzlarına koydu.” (Orhan Kemal, Üçüncü, 22).

• **/-mAk/ üzere**

“Vapur Yalova’ya yaklaşmak üzere.” (Adalet Ağaoğlu, Fikrimin İnce Gülü, 152).

“Paswak’ın damadı Afganistan’da maliye bakanı olmak üzereydi.” (Ayşe Kulin, Adı: Aylin, 109).

• **(+A) yakın**

“Bir seneye yakın bir zaman ölesiye çalıştım; iyi bir memur, iyi bir insan olmak için ne lazımsa yapmaya gayret ettim.” (Reşat Nuri Güntekin, Acımak, 87).

“Şehit sayısı ise iki yüze yakındır.” (Tarık Buğra, Osmanlık, 227).

“Öyküde, yıra bir yakınlık var.” (Nurullah Ataç, Öykü, 665).

• **yakında**

“Yakında okulları açılır, dersleri başlar, Büyük Caddeye çıkmaz olurlar.” (Tarık Dursun K., Gecelerin Hâkimi, 107).

Kurmay yarbay Ümran Bey yirmi sekiz yaşında. Yakında albay olacak.” (İlyas Halil, İvana Daryas, 31).

²⁸ *hemen-1, hemencecik* “Çabucak.” (TDK, 2011: 1082).

²⁹ *henüz-1* “Az önce, daha şimdi, yeni.” (TDK, 2011: 1083).

³⁰ *neredeys-2* “Kısa bir süre içinde.” (TDK, 2011: 1765).

- yeni³¹

“Renginur’un o sıralarda yeni evlenmiş olan annesiyle babasını da çağırmişti yanına o zaman.” (İnci Aral, Mor, 143).

3.2.2.2. Eylemler

- (+A) gel⁻³²

“Saat beşe geliyor.” (Orhan Pamuk, Sessiz Ev, 173).

- (+I/+U) bul⁻³³

“Türk felsefe yazarlarınca yazılmış kitapların sayısı 200’ü buluyor.” (Nermi Uygur, Felsefe-İç Durum ve Davranışlar, 53).

“Libya Kralı’nın oğullarının sayısı herhalde beş yüzü buluyordur.” (Ayşe Kulin, Adı: Aylin, 61).

- (+A) yaklaş-

“Vakit gece yarısına yaklaşıyordu.” (Reşat Nuri Güntekin, Akşam Güneşi, 212).

“Sana söylediğim şeyleri otuz seneye yaklaşan bir hayat bana öğretti.” (Sabahattin Ali, Kuyucaklı Yusuf, 152).

“Cevat Şakir, ağır hasta olduğunu telgrafla öğrendiği annesine, sekiz yaşına yaklaşan kızını tanıştırmak için yanında getirmişti.” (Ayşe Kulin, Füreya, 284).

3.2.3. Sözcük Grupları

- arka arkaya³⁴

“Kurşunlar arka arkaya patlayacaktı.” (Yaşar Kemal, İnce Memed 3, 140).

- az daha

“Haceli’nin evyerinden geçerken tekerlekler az daha çukura batıyordu.” (Fakir Baykurt, Yılanların Öcü, 97).

“Yüzüne bakarken içimde öyle bir acı duydum ki, az daha ağlayacaktım. Az daha...” (Memduh Şevket Esendal, Gönül Kaçanı Kovalar, 66).

- az önce ~ az sonra

“20 Ocak tarihli mektubunu az önce aldım.” (Aziz Nesin, Şimdiki Çocuklar Harika, 141).

³¹ yeni-9 “Biraz önce, çok zaman geçmeden.” (TDK, 2011: 2572).

³² gelmek-8 “Belli bir zamana ulaşmak.” (TDK, 2011: 923).

³³ bulmak-7 “Bir yere, bir noktaya erişmek, ulaşmak.” (TDK, 2011: 410).

³⁴ arka arkaya “Birbirinin arkasından, peş peşe, art arda.” (TDK, 2011: 153).

“Sabahtan az önceymiş, gün doğdu doğacak.” (Yaşar Kemal, İnce Memed 2, 240).

“Kimseler yoktu sesten başka ama, olacaktı az sonra.” (Orhan Kemal, Sevmiyordu, 60).

• **bir anda**

“Ve ayaktan kanlar fışkırıyordu. Sopa bir anda kıpkırmızı oldu.” (Yaşar Kemal, İnce Memed 3, 81).

• **bugün yarın**

“Ev tutmak için Cemâl ağabeyi bekliyorum. Bugün yarın gelecek.” (Bedri Rahmi Eyuboğlu, Sabahattin Eyuboğlu, Kardeş Mektupları, 129).

• **(aradan) çok geçmeden**

“Çok geçmeden bu mesele fabrikada bomba gibi patladı.” (Orhan Kemal, Avare Yıllar, 97).

“Aradan çok geçmeden kaldırımlarda at nalları şakırtısı duyuldu, yedi sekiz atlı gelip, dairenin önünde durdular.” (Halikarnas Balıkcısı, Mavi Sürgün, 158).

• **hemen hemen³⁵**

“Burada hemen hemen yalnızım.” (Reşat Nuri Güntekin, Yeşil Gece, 149).

“Vardiyayı kendisine teslim eden arkadaşı dev gibi bir adamdı, yumrukları hemen hemen bir çocuk kafasından büyüktü.” (Sabahattin Ali, Bir Gemici Hikâyesi, 79).

• **hemen hepsi ~ hemen hemen hepsi**

“Köyün evlerinin hemen hepsi huğdu.” (Yaşar Kemal, Teneke, 58).

“Hemen hemen hepsinde kendimden, etrafımdan, gördüklerim ve duyduklarımdan birer parça buluyordum.” (Sabahattin Ali, Kürk Mantolu Madonna, 53).

• **hemen hiç ~ hemen hemen hiç ~ hemen hemen hiçbir**

“Bundan sonra yirmi gün kadar süren muayene ve tedavisinde Borlu hemşerisi Avni’yi hemen hiç yalnız bırakmadı.” (Sabahattin Ali, Böbrek, 172).

“Hiçbir şey vermemiştim bu kadına. Hemen hemen hiçbir şey.” (Ferit Edgü, Dönüş, 61).

• **hemen tamamıyla**

“Masanın bu yanında da kocaman elli, ayaklı, iri kulaklı, saçları hemen tamamıyla ağarmış geniş omuzlu biri, iskemlesine yatar gibi uzanmıştı.” (Orhan Kemal, Müfettişler Müfettişi, 184-185).

³⁵ *hemen hemen-2* “Tam değilse bile ona pek yakın.” (TDK 2011: 1082).

• **pek / çok yeni**³⁶

“Bunlar hiç de kahr çekmişe benzemiyor. Sen daha pek yeni yuvarlandın galiba kızım?..” (Sabahattin Ali, Bir Delikanlının Hikâyesi, Bütün Öyküleri-I, 74).

• **tam bu/o an ~ tam bu/o sıra**

“Tam o ân, Hyde-Park’ın oralarda dilime takılan tümce bir yeniden dirilişe uğramaz mı?” (Adalet Ağaoğlu, Romantik Bir Viyana Yazı, 22).

“Tam günün battığı o an, bütün Anavarza Ovası, ağaçlar, sular, yeryüzü gökyüzü, silme bir maviye batar.” (Yaşar Kemal, İnce Memed 2, 13).

• **tam bu/o anda ~ tam bu/o sırada ~ tam bu/o esnada**

“Tam bu anda üç ressamdan biri, iki defa üst üste sergide mükâfat kazanmış sarışın bir genç, olduğu yerde mihlanmış gibi durup...” (Sabahattin Ali, Beyaz Bir Gemi, 154).

“Tam bu sırada Kara Yusuf’un sesi; ‘Topları çift barut payı ve misketle ateş edin!’ diye gürlledi.” (Halikarnas Balıkcısı, Uluç Reis, 158).

“Tam bu esnada bir havadis çıktı: Bu kaymakamlığa benden daha kıdemsiz ve ehliyetsiz bir başka genci tayin etmişler.” (Reşat Nuri Güntekin, Acımak, 80).

“Tam o sırada arkasından, ‘Ne o Turgutca, kavalı çalan sen misin?’ diye bir ses duyuldu.” (Halikarnas Balıkcısı, Turgut Reis, 32).

• **tam bu/o anlarda ~ tam bu/o sıralarda ~ tam bu/o günlerde**

“Tam bu sıralarda yukardan, kayalığın doruğundan bir zilin zıngırtısı geldi.” (Yaşar Kemal, Kanın Sesi, 459).

“Sonra tam o günlerde babasının hastalığının ilk belirtileri ortaya çıkmaya başladı.” (İnci Aral, Mor, 193).

• **yarın öbür gün**³⁷

“Bakın, güzel köylülerim. Yarın öbür gün sahaya su bırakılacak.” (Yaşar Kemal, Teneke, 30).

“Yarın öbürgün bir de motor alacakmışın.” (Fakir Baykurt, Yılanların Öcü, 114).

• **Birleşik Eylemler**

“Yüreğine ossaat ineyazmış. Çünkü bilir öfkemi...” (Kemal Tahir, Rahmet Yolları Kesti, 94).

“Kızını yerden biter gibi görüverince ürktü, ama kendini çabuk topladı.” (Orhan Kemal, Eskici ve Oğulları, 252).

³⁶ yeni-9 “Biraz önce, çok zaman geçmeden.” (TDK, 2011: 2572).

³⁷ yarın öbür gün “İleride, yakın bir zamanda.” (TDK 2011: 2540).

“Sokağa fırlayacak oldum, bizim kadın ayaklarıma sarıldı.” (Memduh Şevket Esendal, Deli, 160).

“Bir sabahtı, tanyerleri ağardı ağaracak.” (Yaşar Kemal, Yusufçuk Yusuf, 97).

“Ak pak, ahu gibi karıyı, fabrika mahallesinin yıkıldı yıkılacak bir evinde, sarı sıcakların sivrisinek yüklü gecelerine bırak...” (Orhan Kemal, Kanlı Topraklar, 43).

“Aradan on gün geçti geçmedi, adam yanında çarşafı bir kızla geldi.” (Zülfü Livaneli, Huzursuzluk, 95).

3.2.4. Anlatım Kalıpları

• ... (ile/+IA/) ... arası ~ ... (ile/+IA/) ... arasında

“Bu yirmibeşle otuz arası, sarı saçları permanatlı, akça pakça bir genç kadındı.” (Orhan Kemal, Tersine Dünya, 39).

“Normal zeytinin iki katı büyüklüğünde, yeşil-mor arası, kırma zeytin...” (Canan Tan, Piraye, 199).

“Sen de önce bana insanla canavar arasında pek korkunç bir biçimde göründün.” (Hüseyin Rahmi Gürpınar, Gulyabani, 81).

• neredeyse ... denli

“İzleri neredeyse çenesine değecek denli yitip gitmişti içine koltuğun.” (Füruzan, Gecenin Öteki Yüzü, 95).

• tam ... (+A) yakın

“Derim ki, bir kırlangıç, bütün bir yaz ayı boyunca tam iki milyara yakın kumuç, tatarcık, sinek avlar.” (Sait Faik Abasıyanık, Kırlangıç Yuvasındaki Kadın, 94).

• tam ... /-mAk/ üzere

“Tam ayrılmak üzereyken açık mı diye kapıyı itekliyorum.” (Orhan Özdemir, Dilekçe, 41).

• tam ... /-DI/-DU/ ~ /-mİş/-mUş/ ~ /-yor/ ~ /-AcAk/

“Tam köy içine geldiler, Beytullah Hoca da evinden çıktı, camiye doğru yürüdü.” (Fakir Baykurt, Yılanların Öcü, 46).

“Tam çıkacağız, birden o!” (Orhan Kemal, Medeniyet Yuları!, 121).

• tam ... /-mİş/-mUş/-tİ/-tU/ (ki) ~ /-yor/-du/ (ki) ~ /-AcAk/-tİ/ (ki)

“Adamdan tam hoşlanmaya başladığımı kendime itiraf edecek kıvama geliyordum, pat diye bir laf ediyor, hevesimi kursağında bırakıyordu.” (Ayşe Kulin, Tutsak Güneş, 101).

“Elini tam uzatmıştı ki, kadın döndü.” (Orhan Kemal, Kanlı Topraklar, 112).

“Sabri, uzattığı ateşten tam sigarasını yakıyordu ki kulağının dibinden ‘Cıvvv!’ diye bir kurşun geçti.” (Rıfat Ilgaz, Halime Kaptan, 69).

“Hancının getirdiği çorbamızı içip tam dışarı çıkacaktık ki saray muhafızlarından olduğu anlaşılan iki asker bizi durdurdu.” (İskender Pala, Şah Sultan, 91).

• tam ... /-Ar/-(-I/-U)r/-ken ~ /-mİş/-mUş/-ken ~ /-AcAk/-ken ~ (i-) /-ken/

“Tam, elimi elektrik düğmesine götürürken sokak kapısı vuruldu.” (Aziz Nesin, Hortlak, 133).

“Turgay’ın uzattığı küreğe tutunarak motora çıkmaya çalışıyorum, ama tam çıkacakken Turgay küreği bırakınca yeniden suya düştüm.” (Orhan Pamuk, Sessiz Ev, 97).

“Sührab çıkardığı su rengi hançeriyle babasının kafasını tam kesmek üzereyken, Rüstem can havliyle konuşup genç savaşıyı kandırdı.” (Orhan Pamuk, Kırmızı Saçlı Kadın, 111).

• tam ... /-DIk/-DUk/-I/-U/ sırada ~ tam ... /-AcAk/-I/ sırada

“Tam geri dönüp de kapıyı doğrulttuğu sırada sert bir poyraz söndürüverdi lâmbasını.” (Rıfat Ilgaz, Karadenizin Kıyıcığında, 204).

“Tam paşa trene ayağını atacağı sırada yine en son sözü o, Takunyali Fitnat söyledi...” (Ömer Seyfeddin, Yuf Borusu Seni Bekliyor, 160).

• tam ... /-DIk/-DUk/-I/-U/ zaman/vakit ~ tam ... /-AcAk/-I/ zaman/vakit

“...tam o kozu oynadığı zaman birdenbire onun bir koz olmadığını, sadece bir boş kâğıdı beyhude yere elinde tuttuğunu elindeki ikili kozla keserken anlayacaktır.” (Sait Faik Abasıyanık, İnsan Gibi Bir Şey: Huy, 63).

“Ara sıra, tam, ben hazin düşüncelere daldığım vakit, o benim hüznümü sezmiş gibi en acı, en yakın nâralarıyla haykırarak.” (Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Yaban, 94).

“Tam gövdesinin üzerine eller uzanacağı zaman bir sıçrayışta cephanelik ve kendisinin arasında çömelen bir adamın omuzuna kondu.” (Halikarnas Balıkcısı, Turgut Reis, 157).

“Tam ağzını açacağı vakit yürük dedi ki...” (Ömer Seyfettin, Binecek Şey, 101).

• tam ... /-DIk/-DUk/İyelik eki/-DA/

“Tam ben kalkıp gitmeye davrandığımda bir şey çıkarırsın hep, yıllardır, en mutlu anlarımızdan sonra bile.” (İnci Aral, Sevginin Eşsiz Kışı, 63, 64).

“Tam da son sınıfa geldiğinde, neredeyse her şey boşa gidecekmiş.” (Adalet Ağaoğlu, Romantik Bir Viyana Yazı, 83).

• tam ... /-DI/-DU/ ml/mU

“Çapa sapını eline alacaksın. Tam dengine geldi mi, gözünü yumup kafasına indireceksin!” (Fakir Baykurt, Yılanların Öcü, 100, 101).

3.2.5. Deyimler

• az kalsın

“Az kalsın bir nara vuracak, gecenin karanlığında dağı taşı titretip şu namussuz Kulveren'i ayağa kaldıracaktı.” (Kemal Tahir, Rahmet Yolları Kesti, 134).

“Karavella çıldırır gibi oldu. Az kalsın ambardaki top zincirlerini kıracaklardı.” (Halikarnas Balıkcısı, Turgut Reis, 86).

• (...-mAsIyIA/-mAlArIyIA ...-mAsI/-mAlArI) bir olmak³⁸

“Amurayı çözmesiyle yelkeni direğin arkasından geçirmesi bir olmuştu. (Rıfat Ilgaz, Halime Kaptan, 113).

“Görünmesiyle beraber güzel bakışların, vagonun içinde bir şeyler arıyormuş gibi başka yerlere uçuşmaları bir oldu.” (Sait Faik Abasıyanık, Kumpanya, 58).

• eli kulağında

“Herkes gibi Almanlar da artık harbin eli kulağında olduğunu biliyordu.” (Ahmet Ümit, Elveda Güzel Vatanım, 413).

• göz açıp kapayıncaya kadar

“Onlar gider gitmez Kirkor Efendi göz açıp kapayıncaya kadar damı yerine oturttu.” (Sait Faik Abasıyanık, Bir Ev Sahibi, 36).

• gelip çatismak

“Memlekette, hemen herkes, kıyamet gününün gelip çattığına hükmetmiş ve akıbetten ümid kesmiş görünüyordu.” (Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Zoraki Diplomat, 227).

• kaşla göz arasında

“Kaşla göz arasında kondur evini.” (Fakir Baykurt, Yılanların Öcü, 95).

• ramak kalmak

“Dişi kurtla yaptığımız bu gezintinin bitmesine ramak kaldı. Biraz da onu Kök Türk ilinin sınır boylarında gezdirelim.” (Sencer Divitçioğlu, Kök Türkler, 66).

• yarından tezi yok

“Yarından tezi yok İskenderuna, yükleyeceğim evi gideceğim.” (Yaşar Kemal, Yusufçuk Yusuf, 321).

“Ben yarından tezi yok, iş peşindeyim.” (Sait Faik Abasıyanık, Kumpanya, 49).

³⁸ Türkçe Sözlük'te, “(...-masıyla ...-mesi) bir olmak” biçiminde kaydedilen deyim için “Çabucak olmak.” karşılığı verilmiştir (TDK, 2011: 350).

- yüz tutmak

“Böyle kokmaya yüz tutmuş yemekler ateşte tekrar kaynatılarak tazelenirilir.” (Hüseyin Rahmi, Gürpınar, Baltayla Doğuran Böyle Doğurur!, 185).

3.3. Yaklaşıklık

3.3.1. Ekler

- /+lArIndA/ ~ /+lArIndA/ kadar

“Ankara’da bir otelin odasında, beş altı yaşlarında sevimli, sinirli, saz benizli, bir kız ile anası.” (Memduh Şevket Esendal, İki Ana İki Kız, 140).

“1905’te kendisi ile Paris’te tanıştığım zaman yirmi yaşlarında olmalıydı.” (Abdülhak Şinasi Hisar, Paris’te Gençlik Zamanları, 9).

“Arabacım, uzun boylu, yirmi yaşlarında kadar, yanık yüzlü, eğri bakışlı bir oğlan.” (Memduh Şevket Esendal, Arabacı Ali, 43).

2.3.2. Sözcükler

- falan ~ filan

“İnsan, iki gün falan böyle hissetse kendini, Dostoyevski’yi kıskandıracak eserler yazar.” (Oğuz Atay, Tutunamayanlar, 107).

“Yıllar önceydi bu. Beş yaşında falandım.” (Murathan Mungan, Pevruze için Resim Altı, 48).

- kadar

“On dakika kadar meydanı coşturdukça coşturdu.” (İskender Pala, Şah Sultan, 37).

“Sekiz kadar vardılar. Teker teker dağıldılar, gittiler.” (Adalet Ağaoğlu, Fikrimin İnce Gülü, 144).

“İki adam boyu kadar gittikten sonra birden ferahladım.” (Sabahattin Ali, Duvar, 186).

- ortalama³⁹

“Bu da mevsime -yazın daha تنها oluyor caddeler- ve hava koşullarına -yağmurda, karda trafik sıkışıyor- bağlı. Ortalama iki saat diyelim.” (Pınar Kür, Kısa Yol Yolcusu, 191).

“...Günde ortalama yirmişerden seksen papel.” (Orhan Kemal, Gâvurun Kızı, 103).

- sularında

“Garsonlar gelip servis yaptılar. Yemeğini saat sekiz sularında bitirdi Aylin.” (Ayşe Kulin, Adı: Aylin, 85).

³⁹ ortalama-3 “Yaklaşık olarak.” (TDK, 2011: 1817).

“Akşam dokuz sularında şehrin kıyı bir şaraphanesine uğramışlar, şaraphaneyi çok pis bulmuşlar...” (Orhan Kemal, Müfettişler Müfettişi, 139).

• **şöyle**⁴⁰

“Şöyle yarım saat çalıştıktan sonra, mutlaka testiye ağızlarını dayıyorlar, kana kana su içiyorlardı.” (Muzaffer İzgü, Halo Dayı ve İki Öküz, 278).

• **yaklaşık**

“Yaklaşık 1,5 milyon Türk yaşıyor bugün Almanya’da.” (Nermi Uygur, Kültür Kuramı, 25).

“Sosyal Apartmanı’nın değişik dairelerinde yaklaşık yirmi çocuk yaşıyordu ve birlikte oynuyorlardı.” (Ayşe Kulin, Adı: Aylin, 38).

• **var**⁴¹

“Yük de yükü hani. Vardı bir yüz altmış kilo.” (Orhan Kemal, Kardeş Payı, 192).

“Bir başından bir başı on beş adım vardı.” (Sabahattin Ali, Hasanboğuldu, 121).

• **ya ... ya ...**

“Adam daha otuzunda ya var ya yok.” (Orhan Kemal, Tersine Dünya, 103).

“Ağır değil, yeni doğdu, beş altı okka ya gelir, ya gelmez...” (Ömer Seyfettin, Binecek Şey, 101).

3.3.3. Sözcük Grupları

• **aşağı yukarı ~ aşağı yukarı benzer**

“Kendisi tam altmış yaşındadır. Sütkardeşim oluşuna göre aşağı yukarı benim yaşıım.” (Reşat Nuri Güntekin, Gökyüzü, 5).

“Geçen buluşmaları aşağı yukarı bir yıl önceydi.” (Hüseyin Cöntürk, Eleştirmenin Arzusu, 208).

“Garip anlayışı birdenbire ortalığı sardığı, herkes aşağı yukarı benzer şeyler yazmaya başladığı günlerde, şiirimizde tek başına bir şair vardır: Fazıl Hüsnü Dağlarca.” (Memet Fuat, İki Şiir Anlayışı, 141).

• **şöyle böyle**⁴²

“Şöyle böyle on iki yaşında vardım.” (Reşat Nuri Güntekin, Çalıkuşu, 22).

“Şöyle böyle on beş, yirmi gündür, fırın ekmeği yememişti.” (Rıfat Ilgaz, Karadenizin Kıyıcığında, 78).

⁴⁰ *şöyle-3* “Aşağı yukarı.” (TDK, 2011: 2231).

⁴¹ Sözcüğün tahmine dayalı bir yaklaşıklık belirttiği düşünülmüştür.

⁴² *şöyle böyle-2* “Aşağı yukarı, hemen hemen, yaklaşık olarak, acı tatlı, iyi kötü.” (TDK 2011: 2231).

- **topu topu**⁴³

“‘Topu topu on üç on dört metre duvar örmüşüz’ dedi Mahmut Usta ve bir an gözlerimin içine onu hayal kırıklığına uğratan benmişim gibi baktı.” (Orhan Pamuk, Kırmızı Saçlı Kadın, 52).

3.4. Denklik-Özdeşlik

3.4.1. Ekler

- **/-Ar/**

“İki kadın, ikisi de otuzar⁴⁴ yaşlarında, ikisi de evli...” (Memduh Şevket Esenal, Bir Akşam Üstü, 82).

“Üçünü kiraya veriyordu beşer yüzden.” (Orhan Kemal, Sezai Bey, 84).

- **/+CA/**

“‘Var’ diye bağırdı Mustafa, ‘keşki kelleyi getirseydi, anam ona kellenin ağırlığınca altın verirdi...’” (Yaşar Kemal, Kanın Sesi, 223).

- **/-DİK/-DUK/-I/-U/-n/-cA**

“Olduğunca kabul ediyorum onu. Ne gurur ne de hoşnutsuzluk duyuyorum.” (İnci Aral, İçimden Kuşlar Göçüyor, 13).

- **/+Dİr/+DUr/**

“Her şey şiirdir, uğultusu rüzgârın / Bir ırmağa usulcacık yağın kar / Her gece okunan bir dua çocuklukta / Gökyüzünde bölük bölük turnalar” (Ataol Behramoğlu, Her Şey Şiirdir..., 89).

“Şiir bir çılgıktır, bir ilân-ı aşktır, sallanan bir yumruktur, bir ümittir, bir kurtuluştur...” (Cahit Sıtkı Tarancı, Yazılar, 109).

“Parklar, kentin ciğerleridir. Gülhane Parkı’nın ciğerleri delik deşik.” (Doğan Hızlan, Güncelin Çağrısı, 111).

“Hayat dik ve sarp bir yokuştur. Hayat akan bir sudur. Hayat bir tiyatro sahnesidir.” (Aziz Nesin, Şakacı İnsanlar, 171).

- **/+IA-ş-/**⁴⁵

“Yedikçe vücudu lastik torba gibi açıldı. Enine boyuna kabardı. Kendini mandalaşmış sandı.” (Hüseyin Rahmi Gürpınar, İmrenilecek Bir Ölüm, 230).

“Bülbülleşir onunla hayâl, açmadan da gül; / Leylâ’sı olsa, olmasa, Mecnûn olur gönül...” (Faruk Nafiz Çamlıbel, Şarâba Kasîde, 75).

⁴³ *topu topu-2* “Aşağı yukarı, hemen hemen.” (TDK 2011: 2373).

⁴⁴ *otuzar-2* “Her defasında otuzu bir arada, her birine otuz.” (TDK, 2011: 1826).

⁴⁵ Ekin, bu işlevine örnek olmak üzere Türkçe Sözlük’te de yer alan sözlük birimlerden *beyazlaşmak* “Beyaz duruma gelmek.”; *bülbülleşmek* “Bülbül gibi ötmek veya şakımak.”; *irileşmek* “İri bir duruma gelmek.” (TDK, 2011: 321, 423, 1204) verilebilir.

“Mavi damarları fırlamış ve kütükleşmiş ellerinde tuttuğu eğri ve kalın bir sopaya dayanarak kalkabiliyor ve iki kat olmuş belini hemen bir yere yaslamak için duvarın yanına gidiyordu.” (Sabahattin Ali, Kafakâğıdı, 161).

3.4.2. Sözcükler

3.4.2.1. Adlar ve Ad Soylu Sözcükler

- **aynen**

“Kasabadaki traktörün rengi aynen böyleydi.” (Talip Apaydın, Sarı Traktör, 115).

- **aynı**

“Otuz kırk yıldır, aynı kapıdan girer, taş merdivenlerden aynı sekiye çıkar.” (Fakir Baykurt, Yılanların Öcü, 77).

“Tulumbayı gücümüzün yettiğince aynı hızla çekiyoorduk.” (Füruzan, Edirne'nin Köprüleri, 88).

- **... boyu ~ ... rengi ~ ... hâli vb.**

“Bir kar vardı. Dağın dibinden gelen köylüler iki adam boyu diyorlardı.” (Sait Faik Abasıyanık, Su Basması, 67).

“‘Otur, şöyle otur,’ diyerek pencere önündeki, kum rengi berjer koltuğu gösterdim.” (Ahmet Ümit, Elveda Güzel Vatanım, 135).

“Sonra hâlâ yukarıda tırabzanlardan bir küçük çocuk haliyle bakan delikanlıya döndü...” (Sait Faik Abasıyanık, Loğusa, 151).

“Dudaklarını çeker, kendisini sarhoş eden güzel kokulu havadan, yabancı bir ufka düşmüş bir kuş ürkekliğiyle kaçmak ister; sanki zehirli bir esintiden kurtulmak için acele ederdi.” (Halid Ziya Uşaklıgil, Aşk-ı Memnu, 106).

“Beşir çekildi. Onun böyle çekilişinde, sokulmaya çalışırken kafasına vurulmuş bir kedi mazlumluğu vardı.” (Halid Ziya Uşaklıgil, Aşk-ı Memnu, 112, 113).

- **... biçiminde ~ ... büyüklüğünde ~ ... genişliğinde vb.**

“Tahtadan yapılmış, dalgalı bir boyayla boyanıp cilalanmış, keman biçiminde, kaba görünümlü bir şeydi.” (Erdal Öz, Yaş Günü, 96).

“Elinde iri bir yumak şeklinde sarılmış mum vardı. (Tarık Buğra, Küçük Ağa, 124).

“Geciktir de sana bir horoz ki, bir kuzu büyüklüğünde bir horoz, Muhtarın çil horozundan da büyük keserim.” (Yaşar Kemal, Ortadirek, 216).

“Sultanahmet Meydanı genişliğinde, asfalt veya tahta ve nadiren granit döşeli, şehrin her istikametine uzanan, ağaçlı ağaçsız, sonu gelmez caddeler...” (Ahmet Hâşim, Paris, 89).

“Kamagan Derviş’in mağarası, ev iriliğinde sivri kayalarla kaplı bir çorak tepedeydi.” (Kemal Tahir, Devlet Ana, 298).

• ... biçimli ~ ... görünüşlü ~ ... boylu vb.

“Bu kez çocuk görünüşlü bir güneş semada.” (İlyas Halil, Hayatın Eğlence Aracı..., 77).

“Göğercin duruşlu keklik sekişli / Kıl ördek boyunlu ceyran bakışlı” (Esen, Birin de Bana Ver Gönlüm Eğleyim, 286).

“Hasan, o aydınlık çember ortasında durarak hâlâ biriyle tüfeğini tutmakta olduğu iki elini havaya kaldırdı. O minare yapılı korkunç düşmanına dedi ki:...” (Hüseyin Rahmi Gürpınar, Gulyabani, 126).

• böylece⁴⁶ ~ böylecene

“Köyün hepsi, kadın erkek, çoluk çocuk, genç ihtiyar, hepsi yola düşüp böylecene kasabaya Kaymakama gideceklerdi.” (Yaşar Kemal, Teneke, 44).

• da / de ~ da ... da / de ... de

“Adeviye de eğitilmiş bir genç kızdı, özel hocalardan ders almış, Arapça ve Fransızca öğrenmişti.” (İpek Çalışlar, Latife Hanım, 32).

“Annem kartalların da tilkiler gibi civciv çaldığını söylemişti.” (Orhan Pamuk, Sessiz Ev, 136).

“Belediyenin kara ölü arabasına koşulu iki beygirin ikisi de dumanlıydı, ikisi de yorgundular.” (Tarık Dursun K., Kiraz, 34).

“Çalıküşü da, Reşat Nuri Güntekin’in öteki yapıtları da eskiyecektir, şimdiden eskimiştir diyebiliriz.” (Nurullah Ataç, Güntekin, 702).

“Karga da kurbağa da hoş hayvanlardır.” (Sait Faik Abasıyanık, Karganı Bağışla, 108).

• denk

“Merdiveni çıkarırken arkalarından baktım. Boyları denkti.” (Yusuf Atılgan, Anayurt Oteli, 37).

• denli

“Öyle ki, babası bir nokta büyüklüğünde kalınca, İdiris’in yüreğindeki dert, Kirman Yarığı’nın kayası denli olmuştu...” (Muzaffer İzgü, Halo Dayı ve İki Öküz, 44).

“Gönlümü kara bulut denli boğuntuya, kusturucu bulantıya saran o onmaz koku, yaşından aşırı kahır çekmiş dertli İnce İbrahim’in deşilen ömür uruydu.” (Füruzan, Kanı Unutma, 29).

• eş ~ /+A/ eş

“Ağrı’ya eş bir dağ olsaydı içimde” (Ahmet Muhip Dırnas, Ağrı, 92).

⁴⁶ böylece-1 “Tam böyle, bu biçimde.” (TDK, 2011: 400).

• eşit ~ /+A/ eşit

“Cumhuriyet kurulduktan sonra, kadınla erkek artık eşit olmuştur.” (Aziz Nesin, Şimdiki Çocuklar Harika, 84).

“Bir milyon Türk lirasının o günün 660 000 dolarına eşit olduğu haberde belirtiliyor.” (İpek Çalışlar, Latife Hanım, 115).

• /+DAn/ farksız

“Yedi yedi ile yazılmış birçok ahenkli mısralar aruz vezninden farksızdır.” (Cahit Sıtkı Tarancı, Yazılar, 93).

• kadar⁴⁷

“Hiç şüphe yok ki arslan bile bu bir kahve damlası kadar küçük hayvandan daha fazla cesur değildir.” (Ahmet Hâşim, Müthiş Bir Böcek, 50).

“Tenin buğdaysı, boyun bir başak kadardı.” (Ahmet Muhip Dıranas, Fahriye Abla, 65).

• öyle⁴⁸

“...Çince ile Türkçenin dünyagörüşleri başka şeydir diyeceksiniz. Orası doğru. Nitekim benim de ilk bakışta öyle diyeyim geliyor.” (Nermi Uygur, Dildeki Felsefe, 90).

• öylece⁴⁹

“Sonra, çölün ortasında yüzyıllardır sessizce bekleyen o kehribar rengi kaya gibi öylece kıpırtısız kaldı.” (Ahmet Ümit, Elveda Güzel Vatanım, 295).

• özdeş⁵⁰

“Demek ki, ona göre bir yandan, babası çokkarılı evlilik yapmıştı, öte yandan, öz anasıyla üvey anaları özdeşti.” (Sencer Divitçioğlu, Kök Türkler, 164).

“Bu bakımdan dilde yaratma ile uydurma bir anlama gelir, özdeş işler sayılmalıdır.” (Melih Cevdet Anday, Dilimiz Üstüne Konuşmalar, 39).

• tam

“Şiş yanaklar, tombul tombul bir yüz... Tam müdürün suratı işte...” (Aziz Nesin, Guguk, 254).

“Ertesi sabah tam on bir buçukta buluşabildiler.” (Sait Faik Abasıyanık, Kumpanya, 27).

“Sonunda, o sırada atölyede bulunmayan Mina'nın da katılmasıyla, tam otuz üç kişi olmuşlardı.” (Ayşe Kulin, Füreya, 284).

⁴⁷ *kadar-1, 2* “Ölçüsünde, derecesinde; büyüklüğünde, genişliğinde.” (TDK, 2011: 1257).

⁴⁸ *öyle-2* “O yolda, o biçimde, o tarzda.” (TDK 2011: 1864).

⁴⁹ *öylece-1* “O biçimde, tam öyle.” (TDK, 2011: 1864).

⁵⁰ *özdeş-1* “Her türlü nitelik bakımından eşit olan, ayırt edilmeyecek kadar benzer olan, aynı.” (TDK, 2011: 1866).

- **tamam**

“Talihsizliğinden başka bir suçu olmayan bu günahsız kız tamam otuz yıl hayatın ağır işçiliğine hükümlü olarak yaşadı.” (Hüseyin Rahmi Gürpınar, Asansör, 323).

“Annesinin bir inci gerdanlığı vardı ki babası bir banka işinde iflas ettiği gün, tamam yüz bin liraya satılmıştı.” (Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Kiralık Konak, 29).

- **tamamıyla**

“Evet, evet, tamamıyla işte o idi.” (Hüseyin Rahmi Gürpınar, Kuyruklu Yıldız Altında Bir Evlenme, 166).

- **/+In/+Un/+nIn/+nUn/ tekrarı**

“Her gün, bir öncekinin, her ay, geçirdiğimiz ayın, her mevsim yaşadığımız başka bir mevsimin bıktırıcı, sinir bozucu bir tekrarıydı.” (Orhan Pamuk, Beyaz Kale, 60).

- **tıpatıp**

“Lâfını, kıyaslarını, misâllerini uzatıyor, eldiven gibi vücûda tıpatıp oturan elbiseler insanı nasıl güzelleştirirse, bol yahut küçük gelenler de palyaçoya çevirdiğini söylüyordu.” (Ömer Seyfeddin, Bir Hâtıra, 82).

- **tıpkı**

“Kulağına çok uzaklardan bir kuş sesi geldi, o kuşun sesinin tıpkısıydı.” (Yaşar Kemal, Tanyeri Horozları, 83).

- **yahut**

Güzel berber, yahut, berber güzeli, Türkçe lakırdılar olduğu için kibar bir hanımın ağzına yakışmaz.” (Sait Faik Abasıyanık, Bayan Gülseren, 37).

- **yaşıt**

“Yaşıtım olan birçok tanıdık insan öldü.” (İnci Aral, İçimden Kuşlar Göçüyor, 50).

3.4.2.2. Eylemler

- **aynılaş-**

“Ama, mutlu dalgınlıklarıyla, öylesine aynılaşmışlardı ki, onları sadece hava kararınca döndükleri yerlerinde ayırt edebilirlerdi.” (Füruzan, İskele Parklarında, 66).

- **de**⁻⁵¹

“Osmanlılar Viyana’ya Bec derlermiş yakışıklı baylarım.” (Adalet Ağaoğlu, Romantik Bir Viyana Yazı, 58).

“Senin oğlun benim kardeşim demektir.” (Hıfzı Topuz, Hatice Sultan, 72).

“Bir de daha hatırlılar için Fizan diye bir birinci sınıf vardı ki oraya gitmek kör kuyuya düşmek demektir.” (Reşat Nuri Güntekin, Gökyüzü, 15).

- **(+I/+U) gör**⁻⁵²

“İnsan bazan bir çocuğun, bir gencin davranışlarında kendi çocukluğu ve gençliğini görür de sevgi ve merakla onu izler.” (Orhan Pamuk, Beyaz Kale, 115).

- **özdeşleş-**

“Sigarayla ben özdeşleşmiştik. Kendimi elimde sigarasız düşleyemiyordum.” (İnci Aral, İçimden Kuşlar Göçüyor, 91).

3.4.3. Sözcük Grupları

- **aynen böyle**

“Ali Fuat Paşa’ya da aynen böyle anlatmıştı o gün yaşadıklarını...” (İpek Çalışlar, Latife Hanım, 229).

- **aynı derecede ~ aynı ölçüde**

“Oysa bütün insan ilişkileri, aile içi ilişkiler de, dostluk ilişkileri de aynı derecede çapraşıktır.” (Mîna Urgan, Bir Dinozorun Anıları, 81).

- **aynı zamanda ~ aynı zamanda da**

“Burası aynı zamanda da yayınevi.” (Hüseyin Cöntürk, Eleştirmenin Arzusu, 145).

- **ben/sen vb. yaş/boy vb.**

“Ben yaşaydı. O daha ilkokul sıralarındayken babası ölmüştü.” (Orhan Kemal, Avare Yıllar, 79).

- **birbirinin tıpkısı ~ birbirlerinin tıpkısı**

“O gece on iki yeşil libaslı kişi gelmişti kasabaya. On ikisi de birbirinin tıpkısı...” (Yaşar Kemal, İnce Memed 3, 174).

“Onların yanında el ele tutuşmuş, ikiz doğmuşlar kadar birbirine benzeyen birer yaş araları olduğu halde, boyca birbirlerinin tıpkısı entarili iki oğlan çocuğu.” (Kemal Tahir, Karılar Koşuşu, 223).

⁵¹ demek-2, 11 “Ad vermek; saymak, kabul etmek.” (TDK, 2011: 618, 619).

⁵² görmek-17 “Saymak, herhangi bir şey gibi görmek.” (TDK, 2011: 969).

• **birbirinin tıpkı eşi ~ birbirlerinin tıpkı eşi**

“O günlerin yazarlarıyla şairleri, annemin babası Cemal Beyin Büyükkada’daki birbirinin tıpkı eşi olan çiftte konaklarda, haftalarca, bazen aylarca kalırlardı.” (Mîna Urgan, Bir Dinozorun Anıları, 205).

• **eski ad**

“Eleştiri ya da eski adıyla tenkit, bir değerlendirme işlemidir.” (Doğan Hızlan, Güncelin Çağrısı, 70).

• **ta kendisi**

“Ama Kancay’ın gönlü, özgürlüğün ta kendisiydi.” (Halikarnas Balıkcısı, Kancay, 114).

“Ta kendisi, Feriha’yı türlü rezillikle suçlayan o kadın nasıl olup da şimdi bu isim altında böyle gelinlik elbisesine girerek...” (Hüseyin Rahmi Gürpınar, Kuyruklu Yıldız Altında Bir Evlenme, 166, 167).

• **tam bu cinsten ~ tam o cinsten**

“İstanbul’da bir: ‘Horozdan kaçan namuslu kadın’ tâbiri vardır. Bizim Hatice Hanım, tam o cinsten bir insan olacaktı.” (Reşat Nuri Güntekin, Çalıkuşu, 170).

• **tam tamına ~ tamı tamına**

“Yaşamı üstüne tam tamına hiç kimse bir şey bilmiyordu. ” (Yaşar Kemal, İnce Memed 1, 179).

“Otuz üç yaşındaydı; yani benim yaşadığımın tamı tamına iki mislini yaşamıştı; ama on mislini yaşamış gibiydi.” (Orhan Pamuk, Kırmızı Saçlı Kadın, 72).

• **tıpkı böyle ~ tıpkı öyle**

“...Drol da işte tıpkı öyle boynunu ileri uzatmış, yere dimdik gerilmiş, dört ayağı üzerinde kızak kayarak gidiyordu.” (Hüseyin Rahmi Gürpınar, Şık, 71).

• **tıpkı tıpkısına**

“Tombul bileklerin rengine varana kadar tıpkı tıpkısına karısı.” (Orhan Kemal, Cemile, 78).

“Bu adam da tıpkı tıpkısına onlardan biriydi işte.” (Orhan Kemal, Kurt, 157).

• **tıpkı tıpkısına böyle ~ tıpkı tıpkısına öyle**

“Yıllarca önce, yani en azından kırk yılın ardında kalan gençlik yıllarında bir gün o da tıpkı tıpkısına böyle davranmıştı bir yaşlıya.” (Orhan Kemal, Sezai Bey, 85).

• **tıpkısı tıpkısına eş**

“Ona tıpkısı tıpkısına eş olan perinin bana karşı duyduğu sevgiyi bu insan Hasan da duyuyor muydu?” (Hüseyin Rahmi Gürpınar, Gulyabani, 78).

• **(birbirine) tıpkı tıpkısına benze- ~ (birbirine) tıpı tıpına benze-**

“İhtimal, birbirine tıpkı tıpkısına benzeyen bu bir sürü günlerin ve hatta senelerin içinde hastalık zamanları yegâne değişiklikti.” (Sabahattin Ali, Kürk Mantolu Madonna, 21).

“Giyimleri kuşamları, ağızları burunları, hepsinin de iri gözleri, saçları, elleri ayakları boyları, duruşları tıpı tıpına birbirine benziyordu.” (Yaşar Kemal, İnce Memed, 3, 174).

• **yine böyle ~ yine öyle**

“Sonra üniversite yıllarında bir ikinci arkadaşım oldu yine böyle çok yakın olduğum.” (Murathan Mungan, Kaf Dağının Önü, 205).

“Yine öyle bir sene -Peri on üç yaşında filandı herhalde- komşular paralarını birleştirip bir boğa almaya karar verdiler.” (Elif Şafak, Havva'nın Üç Kızı, 334).

• **yüzde yüz**

“Yüzde yüz güvenmesem hizmetkârımı yanına katar mıyım?” (Kemal Tahir, Rahmet Yolları Kesti, 128).

“...yalnız 100% inandığınız gerçek; 'sır'ın sizin için de sır olacağı ve ondan, kimseye bahsetmeyeceğiniz.” (Sait Faik Abasıyanık, Karganı Bağışla, 153).

“Evin efendisinin yaşamına da yüzde yüz uygun düşer bu durum.” (Tahsin Yücel, Anlatının Bağlamları, 16).

• **Birleşik Eylemler**

“Karaborsa fiyatının akborsanunki ile denk olmaya başladığı, bankaların, yarı resmi müesseselerin de kâr haddini yüzde yüz elliye çıkardıkları bir gün...” (Sait Faik Abasıyanık, On Milyonerin On Metresi, 48).

3.4.4. Anlatım Kalıpları

• **aynen ... gibi**

“Kasım Ağam da aynen Üzer gibi konuştu.” (Tarık Dursun K., Kurşun Ata Ata Biter, 31).

• **(her) iki/üç vb. ... da/de ~ (her) ikisi/üçü vb. da/de**

“Her üç ressam da kayıklarına binip döndüler.” (Sabahattin Ali, Beyaz Bir Gemi, 156).

“Her ikisi de kuzukestanesidir, ama sinmiş kestanenin hali başkadır.” (Rıfat Ilgaz, Halime Kaptan, 39).

“İkisi de okumuş, ikisi de yabancı diller bilir kadınlar.” (Memduh Şevket Esendal, Bir Akşam Üstü, 82).

• nasıl ... öyle

“Birden kapı açılıp, içeri bir Alman mareşali girse, dört subay nasıl ayağa fırlarlar? Biz de kadını görünce öyle olduk.” (Aziz Nesin, Bayan Aranıyor, 56).

“Selim bugün inanılmaz bir dalgada, gerilmiş bir yay gibiydi de. Hastanedeki son günlerde nasılsa öyleydi.” (Yaşar Kemal, Deniz Küstü, 263).

• nasıl ... /-sA/

“Güneş nasıl İkarus’un kanatlarını eritirse, Kesinlik İlleti de bilimsel merakı yok ederdi.” (Elif Şafak, Havva’nın Üç Kızı, 283).

“Nasıl bazı ağaçlar yerleri değiştirildiği zaman -usta bir bahçıvan elinde bile olsalar- yaşayamazlarsa, genç kadın da burada yaşayamayacaktı.” (Sabahattin Ali, Viyolonsel, 49).

nasıl ... /-sA/ ... (böyle ~ öyle) ~ nasıl ... [(i-) /-sA/] ... (böyle ~ öyle)

“Moby Dick’deki köpekbalıkları, vurulan balınayı nasıl kemirirlerse onlar da böyle ısırıyorlar.” (Bedri Rahmi Eyuboğlu, Sabahattin Eyuboğlu, Kardeş Mektupları, 231).

“Moğollar Konya Selçuk Sultanlığı’nı nasıl yıktıysa, haçlı Frenkler de, Bizans İmparatorluğu’nu öyle yıktı.” (Kemal Tahir, Devlet Ana, 176).

“Bir resim, bir ezgi, bir şiir nasıl güzelse, süslenen kadın da, güzelliğini kendi yaratan kadın da öyle güzeldir, yani tabiatça değil, insanca güzeldir.” (Nurullah Ataç, Süslenmek, 211).

• ne denli ... o denli ~ ne denli ... onca

“Edebiyat ne denli gerçekçi olursa bu ödevini o denli iyi başarır.” (Nurullah Ataç, Düşe Çağrı, 186).

“Türkçe sözcükler ne denli az kullanılırsa bir ozan onca başarılı sayılmış.” (Melih Cevdet Anday, Dilimiz Üstüne Konuşmalar, 13).

• ne kadar ... o kadar ~ ne kadar ... onca

“Ne kadar anlaşılırsan o kadar şaşırtıcısın benim için.” (İnci Aral, Sevginin Eşsiz Kışı, 53).

• öyle⁵³ ... /+ki/ ~ öylesine⁵⁴ ... ki

“Öyle utanmıştı ki, başka okula da gitmemiş.” (Aziz Nesin, Şimdiki Çocuklar Harika, 72).

“Amcazademde öyle amirane bir tavır vardı ki az daha itaat ediyordum.” (Reşat Nuri Güntekin, Akşam Güneşi, 81).

“Ama bazı öyle sertleşir, öyle kızardı ki, herkes sinerdi.” (Yaşar Kemal, Teneke, 58).

⁵³ öyle-3 “O denli, o kadar, o derece.” (TDK, 2011: 1864).

⁵⁴ öylesine “Aşırı bir biçimde, fazla, o kadar çok, o derece.” (TDK, 2011: 1865).

“Fakat çocuk öylesine üzülüp ağladı ki, Afrika’ya göndermekle, korsanlar onu cellat eline teslim ediyorlarmış gibi oldular.” (Halikarnas Balıkcısı, Uluç Reis, 98).

“Öylesine hızlı gidiyordu ki, körük gibi hırıltıyla soluyordu.” (Yaşar Kemal, Yusufçuk Yusuf, 252).

• **tıpkı ... gibi**

“Şimdi artık Salih’den beter veya Salih’den bir parça iyi bir şey yoktu, tıpkı Salih gibi bir şey vardı.” (Tarık Buğra, Küçük Ağa, 53).

“Tanık oldu yaşamıma / Bu uçucu böcek, sadece bir an / Çıkıp gitti sonra / Tıpkı yaşamıma bir an katılan / Sonra yitip giden bir sevgili gibi” (Ataol Behramoğlu, Ağustos Konuğu, 87).

tıpkı ... /-Ar/-(-I/-U)r/ gibi ~ /-mİş/-mUş/ gibi ~ /-yor/ gibi ~ /-AcAk/ gibi ~ (i-) /-mİş/-mUş/ gibi

“Yeğenlerim ne sorsalar ben de onlara, pedagoji yöntemlerine göre, tıpkı karşımda büyük adam varmış gibi anlatmaya çalışırım.” (Aziz Nesin, Zamane, 26).

tıpkı ... /-DIk/-DUk/-I/-U/ gibi

“Tazı Tahsin tıpkı onun düşündüğü gibi yapmış, koşarak yola düşmüş, bir anda da kasabayı çıkmış, dağların yolunu tutmuştu.” (Yaşar Kemal, İnce Memed 3, 132).

“Tıpkı ‘Binbir Gece’ masalı buluşmalarında olduğu gibi bir sakallı uşak önüme düştü...” (Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Sodom ve Gomora, 156).

• **tıpkı ... (+A) benze-**

“Az önce, o da kendi karısı ile tıpkı bu hastaninkine benzer bir kavgaya tutuşmuştu.” (Aziz Nesin, Sınır Doktoru, 126).

“Burası, kapı kemerinin üzerindeki yeni yaldızlanmış mübarek yazılarıyla tıpkı sakin bir mabede, çilesi nihayetsiz bir tekkeye benziyordu.” (Ömer Seyfettin, Makul Bir Dönüş, 39).

• **tıpkı ... (+I/+U) andır-**

“Regan, o bahçenin, tıpkı bir ormanı andıran ağaçlarla kaplı bölümüne cennet derdi.” (Ayşe Kulin, Tutsak Güneş, 119).

• **tıpkı tıpkısına ... (+I/+U) andır-**

“...Buralarda oturanlarla da tıpkı tıpkısına Manisa’yı, Alaşehir’i, Akhisar’ı andıran Osmanlı kasabaları...” (Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Zoraki Diplomat, 96).

• **tıpkı tıpkısına ... gibi**

“Tıpkı tıpkısına askerken muhabere dersinde öğrendiği gibi telefon ediyordu.” (Aziz Nesin, Sakın Alma!, 106).

• **tıpatıp ... (+A) benze-**

“Cenazede beni görünce hemen tanıdı. Çünkü tıpatıp babama benziyordum...” (Orhan Pamuk, Kırmızı Saçlı Kadın, 136).

tıpatıp ... gibi ... (+A) benze-

“Öndeki, ilk bakışta, gövde kesimiyle şaşılacak kadar tıpatıp ikiz kardeşmişler gibi, Çudaroğlu'na benziyordu.” (Kemal Tahir, Devlet Ana, 282).

3.4.5. Deyimler

• **hıh (hık) demiş burnundan düşmüş**

“Ağabeyi de Tunç'un az iri bir başka modeliydi ki, ikisi de babalarının hıh demiş, burnundan düşmüşlerdi.” (Orhan Kemal, Müfettişler Müfettişi, 195).

“Bana gelen de tıpkısı. Hık demiş ötekinin burnundan düşmüş,’ dedi Salman Sami.” (Yaşar Kemal, Tanyeri Horozları, 89).

4. Sonuç

Türkiye Türkçesinin ölçünlü dilinde benzerlik, yakınlık, yaklaşıklık, denklik ve özdeşlik ilişkileri, çok sayıda sözlüksel, biçim bilimsel, söz dizimsel ve anlam bilimsel işaretleyiciyle kurulmaktadır. Söz konusu işaretleyicilerin belirlenmesi, sınıflandırılması ve yorumlanması amacını taşıyan bu çalışmada, 65 yazar ya da şairin 143 kitabından derlenen 420 örneğe yer verilmiştir. Ele alınan örnekler, büyük ölçüde Cumhuriyet sonrası Türk edebiyatının roman, hikâye, şiir, eleştiri, deneme, mektup, biyografi gibi türlerinde yazılmış eserlerinden seçilmiştir. Çalışmamızda, aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

a) Yazılı ve sözlü iletişim kapsamında sıkça başvuru benzerlik, yakınlık, yaklaşıklık, denklik ve özdeşlik anlam ilişkilerini sağlayabilmek için Türkiye Türkçesinin ölçünlü dilinde başvuru çok sayıda dilsel olanak bulunmaktadır. Derlenen örneklerde, kaynaklarda bu işlevleri dile getirilen ek ya da sözcüklerle birlikte kimi farklı eklerin ve ek birleşimlerinin, sözcük türlerinin, eklerle sözcüklerden ya da birden fazla sözcükten oluşan anlatım kalıplarının, tamlama ve ikileme yapısındaki sözcük gruplarının, deyimlerin ve aktarmaların bu amaçla kullanıldığı belirlenmiştir.

b) Kavramlar arasında benzerlik, yakınlık, yaklaşıklık, denklik ve özdeşlik ilişkilerinin kurulması için var olan eklerin, sözcüklerin, sözcük gruplarının, deyimlerin ve aktarmaların yanı sıra daha çok sözcüklerin sözcüklerle ya da eklerle birlikte kullanımından oluşan ve araya başka öğeler de alabilen kalıplar (*sanki ... gibi, sanki ... /+CA/; âdeta ... /-Ar/(-I/-U)r/-cAsInA/ ~ /-mİş/-mUş/-çAsInA/ ~ /-yor/-casınal/ ~ (-i) /-mİş/-mUş/-çAsInA/, güya ... /-Ar/(-I/-U)r/-mİş/-mUş/ gibi ~ /-yor/-muş/ gibi ~ /-AcAk/-mİş/ gibi, tam ... /-DIk/-DUk/-I/-U/ zaman/vakit, tam ... /-DI/-DU/ mI/mU, tıpatıp ... gibi ... (+A) benze-...*), türlü anlatım olanakları ve seçenekleri sunmaktadır.

c) Farklı anlam ilişkileri, kimi zaman aynı işaretleyiciyle sağlanabilmektedir. Nitekim aşağıdaki örneklerde geçen *kadar* sözcüğünün *yaklaşıklık* ve *denklik-özdeşlik*; addan ad yapan /+CA/ ekinin ise *benzerlik, yakınlık, denklik-özdeşlik* anlamları verdiği görülmektedir:

"On dakika kadar meydanı coşturdukça coşturdu." (İskender Pala, *Şah Sultan*, 37).

"Tenin buğdaysı, boyun bir başak kadardı." (Ahmet Muhip Dıranas, *Fahriye Abla*, 65).

"Bugün kapıyı kimseye açmayacaksın," diye Kamer Anaya *askerce* sert bir emir verdi." (Yaşar Kemal, *İnce Memed 2*, 59).

"Yüzü uzun, burnunun ucu kalkık, ağzı *büyükçe*, biraz dişlek, dudakları kalın." (Yusuf Atılğan, *Anayurt Otel*, 14).

"'Var' diye bağırdı Mustafa, 'keşki kelleyi getirseydi, anam ona *kellenin ağırlığı*mca altın verirdi...'" (Yaşar Kemal, *Kanın Sesi*, 223).

ç) Aynı ya da farklı anlam ilişkileri sağlayan birden fazla öge, aynı işaretleyicide yer alabilmektedir:

âdeta ... /+msI/+msU/, âdeta ... gibi, tam ... (+A) denk, tıpkısı tıpkısına eş; aynen ... gibi, tıpkı ... gibi, tıpkı ... (+A) benze-, (birbirine) tıpkı tıpkısına benze-, tıpkı tıpkısına ... gibi, tıpkı tıpkısına ... (+I/+U) andır-...

d) Benzerlik, yakınlık, yaklaşıklık, denklik ve özdeşlik işaretleyicilerinin birden fazlası aynı cümlede yer alabilmekte; bu ögeler, aynı ya da farklı anlam ilişkileri için kullanılabilir. Örneğin aşağıdaki cümlede geçen *âdeta* ve *gibi* sözcükleri *benzerlik*, *ne kadar... o kadar* anlatım kalıbı ise *denklik-özdeşlik* ifade etmektedir:

"'Eyleye' sözü *ne kadar tek başına ve soğukkanlı* ise, 'Âminler' *o kadar kalabalık*, *âdeta başı boş*, *dört nal giden bir sürü yabanî aygır gibi* gürültücü ve karıştıktı. (Kemal Tahir, *Karılar Koşuşu*, 151).

e) Hızlı bir biçimde gerçekleşme, ani ve çabuk olma gibi anlamları içeren *tezlik*⁵⁵, bir yönüyle de eylemin çok yakın bir zamanda gerçekleştiğine, başlangıcıyla bitişi arasındaki sürenin yakın olduğuna, birden fazla eylemin kısa aralıklarla yapıldığına vb. işaret etmekte ve bu açıdan yakınlık kavramını çağrıştırmaktadır. Bu nedenle *tezlik* anlamı veren */-Ar/-r/ ... /-mAz/; birden ~ birdenbire, çabucak, çarçabuk, derhal; /-DIk/-DUk/-I/-U/ gibi*⁵⁶; (...-mAsIyI/-mAlArIyI) *beraber*, (...-mAsIyI/-mAlArIyI ...-mAsI/-mAlArI) *bir olmak, göz açıp kapayıncaya kadar, kaşla göz arasında* gibi ögeler, yakınlık işaretleyicileri arasında gösterilmiştir.

f) Benzerlik bildiren *gibi* edatı, kimi örneklerde bu işlevini karşılaştırma üzerinden gerçekleştirmiştir⁵⁷:

"Onun da ağzı *benimki gibi* şimdi, dişsiz." (Sait Faik Abasıyanık, *Yandan Çarklı*, 79).

"Şu yirmi beş kızın içinde bir tane bile yoktu *onun gibisi*..." (Rıfat Ilgaz, *Karadenizin Kıyıcığında*, 149).

⁵⁵ *tez* (I) "Çabuk olan, süratli; süratli bir biçimde."; *tezlik* "Tez olma durumu." (TDK, 2011: 2343, 2345).

⁵⁶ Gibi'nin bu işlevine değinen Hirik, "Geldiği gibi koşarak oradan uzaklaştı." (Hirik, 2017: 214) örneğini vermiştir.

⁵⁷ Bu işleve değinen Hirik, "Ablası gibi başarılı bir çocuk olacak." (Hirik, 2017: 213) örneğini vermiştir.

g) Türkiye Türkçesinin ölçünlü dilindeki benzerlik, yakınlık, yaklaşıklık, denklik ve özdeşlik ifadeleri üzerine yapılan bu çalışmada, farklı anlam işaretleyicilerini gösterebilmek amacıyla Türk edebiyatındaki çok sayıda yazar ya da şairin farklı türlerde yazdığı eserlerden örnekler verilmiştir. Türkiye Türkçesinde söz konusu anlam ilgilerini sağlayan dilsel öğelerin, dilin bu alandaki tüm anlatım olanaklarının ve kullanıcıya sunduğu seçeneklerin ortaya konulması, bunların sistemli bir biçimde sınıflandırılması ve bu doğrultudaki eğilimlerin belirlenmesi için geniş kapsamlı bir derlem çalışması yapılmalıdır.

Kaynakça

- Atabey, İ. (2007). Cümle bağlayıcıları ve Türkiye Türkçesindeki kullanımı. *Turcology In Turkey Selected Papers* (Ed. László Károly). s. 39-54, Szeged.
- Boz, E. (2013). *Türkiye Türkçesi biçimsel ve anlamsal işlevli biçimbilgisi*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Gencan, T. N. (2001). *Dilbilgisi*. Ankara: Ayraç Yayınevi.
- Haceminoğlu, N. (1992). *Türk dilinde edatlar*. İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Hançerlioğlu, O. (1999). *Felsefe sözlüğü*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Hirik, S. (2017). Gibi biçimbiriminin işlevsel dilbilgisi bakımından çok işlevli görünümü. *Karadeniz Araştırmaları*, XIV, 53, 205-222.
- Karaağaç, G. (2012). *Türkçenin dil bilgisi*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Korkmaz, Z. (2003). *Türkiye Türkçesi grameri (şekil bilgisi)*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları: 827.
- Özçelik, S. (2004). Türkiye Türkçesinde benzetme-benzerlik kavramları ve bu kavramları sağlayan ekler üzerine. *İlmî Araştırmalar*, 17, 1, 143-154.
- Türk Dil Kurumu (2011). *Türkçe sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları: 549.
- Türk Dil Kurumu. Bilim ve sanat terimleri ana sözlüğü. http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bilimsanat (ET: 05.07.2018).
- Türkiye Bilimler Akademisi (2011). *Türkçe bilim terimleri sözlüğü, sosyal bilimler*. Ankara: Türkiye Bilimler Akademisi.

Taranan Metinler

- ABASIYANIK Sait Faik (2002). *Çatışma, Havuz Başı*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- ABASIYANIK Sait Faik (2002). *Bir Ev Sahibi, Havuz Başı*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- ABASIYANIK Sait Faik (2002). *Bayan Gülseren, Havuz Başı*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- ABASIYANIK Sait Faik (2002). *On Milyonerin On Metresi, Havuz Başı*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- ABASIYANIK Sait Faik (2002). *Jimnastik Yapan Adam, Havuz Başı*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- ABASIYANIK Sait Faik (2002). *İnsan Gibi Bir Şey: Huy, Havuz Başı*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- ABASIYANIK Sait Faik (2002). *Su Basması, Havuz Başı*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- ABASIYANIK Sait Faik (2002). *Yandan Çarklı, Son Kuşlar*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- ABASIYANIK Sait Faik (2002). *Pay, Son Kuşlar*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- ABASIYANIK Sait Faik (2002). *Kırlangıç Yuvasındaki Kadın, Son Kuşlar*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- ABASIYANIK Sait Faik (2002). *Haritada Bir Nokta, Son Kuşlar*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- ABASIYANIK Sait Faik (2002). *Ağıt, Son Kuşlar*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- ABASIYANIK Sait Faik (2002). *Kumpanya, Kumpanya*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- ABASIYANIK Sait Faik (2002). *Gauthar Cambazhanesi, Kumpanya*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

- ABASIYANIK Sait Faik (2002). *Kriz, Kumpanya*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- ABASIYANIK Sait Faik (2002). *Loğusa, Toplu Öyküler-1*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- ABASIYANIK Sait Faik (2002). *Çelme, Toplu Öyküler-1*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- ABASIYANIK Sait Faik (2003). *Karganı Bağışla*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- AĞAOĞLU Adalet (1998). *Romantik Bir Viyana Yazı*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- AĞAOĞLU Adalet (2001). *Fikrimin İnce Güllü*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- ALİ Sabahattin (1997). *Viyolonsel, Bütün Öyküleri I*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- ALİ Sabahattin (1997). *Kafakâğıdı, Bütün Öyküleri I*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- ALİ Sabahattin (1997). *Bir Gemici Hikâyesi, Bütün Öyküleri I*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- ALİ Sabahattin (1997). *Bir Delikanlının Hikâyesi, Bütün Öyküleri I*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- ALİ Sabahattin (1997). *Duvar, Bütün Öyküleri I*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- ALİ Sabahattin (1997). *Selam, Bütün Öyküleri II*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- ALİ Sabahattin (1997). *Böbrek, Bütün Öyküleri II*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- ALİ Sabahattin (1997). *Beyaz Bir Gemi, Bütün Öyküleri II*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- ALİ Sabahattin (1997). *Hasanboğuldu, Bütün Öyküleri II*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- ALİ Sabahattin (2001). *Kuyucaklı Yusuf*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- ALİ Sabahattin (2015). *Kürk Mantolu Madonna*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- ANDAY Melih Cevdet (1996). *Dilimiz Üstüne Konuşmalar*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- APAYDIN Talip (?). *Sarı Traktör*, Ankara: Başak Yayınları.
- ARAL İnci (2010). *Mor*, İstanbul: Kırmızı Kedi Yayınevi.
- ARAL İnci (2014). *Sevginin Eşsiz Kışı*, İstanbul: Kırmızı Kedi Yayınevi.
- ARAL İnci (2017). *İçimden Kuşlar Göçüyor*, İstanbul: Kırmızı Kedi Yayınevi.
- ATAÇ Nurullah (1972). *Ad, Günce (1956-1957)*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- ATAÇ Nurullah (1972). *Öykü, Günce (1956-1957)*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- ATAÇ Nurullah (1972). *Güntekin, Günce (1956-1957)*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- ATAÇ Nurullah (1998). *Düşe Çağrı, Günlerin Getirdiği ~ Sözden Söze*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- ATAÇ Nurullah (2000). *Süslenmek, Okuruma Mektuplar*, İstanbul: Can Yayınları
- ATAY Oğuz (2015). *Bir Bilim Adamının Romani Mustafa İnan*, İstanbul: İletişim Yayınları.
- ATAY Oğuz (2016). *Tutunamayanlar*, İstanbul: İletişim Yayınları.
- ATILGAN Yusuf (2001). *Anayurt Oteli*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- BAYKURT Fakir (2000). *Yılanların Öcü*, İstanbul: Adam Yayınları.
- BEHRAMOĞLU Ataol (2001). *Ağustos Konuğu, Yaşadıklarımın Öğrendiğim Bir Şey Var, Toplu Şiirler-II*, İstanbul: Adam Yayınları.
- BEHRAMOĞLU Ataol (2001). *Her Şey Şiirdir..., Yaşadıklarımın Öğrendiğim Bir Şey Var, Toplu Şiirler-II*, İstanbul: Adam Yayınları.
- BİNYAZAR Adnan (2008). *İri Kanatlı Ak Kuş, Can Öykü Antolojisi*, İstanbul: Can Yayınları.
- BUĞRA Tarık (2002). *Küçük Ağa*, İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- BUĞRA Tarık (2002). *Osmancık*, İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- CÖNTÜRK Hüseyin (2015). *Eleştirmenin Arzusu, Hüseyin Cöntürk'ten Halûk Aker'e Mektuplar (1968-2003)*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- ÇALIŞLAR İpek (2006). *Latife Hanım*, İstanbul: Doğan Kitap.
- ÇAMLİBEL Faruk Nafiz (1995). *Han Duvarları, Han Duvarları*, İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- ÇAMLİBEL Faruk Nafiz (1995). *Şarâba Kasîde, Han Duvarları*, İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.

- DIRANAS Ahmet Muhip (2001). Fahriye Abla, *Şiirler*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- DIRANAS Ahmet Muhip (2001). Ağrı, *Şiirler*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- DİVİTÇİOĞLU Sencer (2000). *Kök Türkler (Kut, Küç, Ülüğ)*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- EDGÜ Ferit (1997). Dönüş, *Bir Gemide*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- EDGÜ Ferit (1997). Bir Gemide, *Bir Gemide*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- EDGÜ Ferit (2002). *O / Hakkâri'de Bir Mevsim*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- ERHAT Azra (1979). *Mektuplarıyla Halikarnas Balıkçısı*, İstanbul: Adam Yayınları.
- ERSOY Mehmed Âkif (1980). Mahalle Kahvesi, *Safahat*, İstanbul: İnkılâp ve Aka Kitabevleri.
- ERSOY Mehmed Âkif (1980). Kocakarı ile Ömer, *Safahat*, İstanbul: İnkılâp ve Aka Kitabevleri.
- ESEN Ahmet Şükrü (2016). *Anadolu Âşıkları-I Karacaoğlan* (Haz. İsmail Görkem), İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- ESENDAL Memduh Şevket (1986). Çocuklara Hikâye, *Kelepir*, Ankara: Bilgi Yayınevi.
- ESENDAL Memduh Şevket (1986). Berrin'in Evliliği, *Kelepir*, Ankara: Bilgi Yayınevi.
- ESENDAL Memduh Şevket (1983). Bir Akşam Üstü, *Sahan Külbastısı*, Ankara: Bilgi Yayınevi.
- ESENDAL Memduh Şevket (1983). Büyük Baba, *Sahan Külbastısı*, Ankara: Bilgi Yayınevi.
- ESENDAL Memduh Şevket (1993). Gönül Kaçanı Kovalar, *Gönül Kaçanı Kovalar*, Ankara: Bilgi Yayınevi.
- ESENDAL Memduh Şevket (1993). İsmet Hanım, *Gönül Kaçanı Kovalar*, Ankara: Bilgi Yayınevi.
- ESENDAL Memduh Şevket (2001). Arabacı Ali, *Otlakçı*, Ankara: Bilgi Yayınları.
- ESENDAL Memduh Şevket (2001). Bir Eğlenti, *Otlakçı*, Ankara: Bilgi Yayınları.
- ESENDAL Memduh Şevket (2001). İki Ana İki Kız, *Otlakçı*, Ankara: Bilgi Yayınları.
- ESENDAL Memduh Şevket (2001). Deli, *Otlakçı*, Ankara: Bilgi Yayınları.
- EYUBOĞLU Bedri Rahmi; EYUBOĞLU, Sabahattin (2003). *Kardeş Mektupları*, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- FUAT Memet (1994). Karıştırılmaması Gereken, *Eleştiri Sorumluluğu*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- FUAT Memet (1994). İki Şiir Anlayışı, *Eleştiri Sorumluluğu*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- FÜRÜZAN (1995). Berlin'in Nar Çiçeği, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- FÜRÜZAN (1996). Taşralı, *Parasız Yatılı*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- FÜRÜZAN (1996). Nehir, *Parasız Yatılı*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- FÜRÜZAN (1996). Su Ustası Miraç, *Parasız Yatılı*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- FÜRÜZAN (1996). İskele Parklarında, *Parasız Yatılı*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- FÜRÜZAN (1996). Edirne'nin Köprüleri, *Parasız Yatılı*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- FÜRÜZAN (1996). Kanı Unutma, *Gecenin Öteki Yüzü*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- FÜRÜZAN (1996). Çocuk, *Gecenin Öteki Yüzü*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- FÜRÜZAN (1996). Sokaklarından Gemilerin Geçtiği Kent, *Gecenin Öteki Yüzü*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- FÜRÜZAN (1996). Gecenin Öteki Yüzü, *Gecenin Öteki Yüzü*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- GÜNTEKİN Reşat Nuri (1989). *Çalığışu*, İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- GÜNTEKİN Reşat Nuri (?). *Acımak* (Dan. M. Fatih Kanter), İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- GÜNTEKİN Reşat Nuri (?). *Yeşil Gece* (Haz. A. Taneri), İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- GÜNTEKİN Reşat Nuri (?). *Gökyüzü*, İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- GÜNTEKİN Reşat Nuri (?). *Anadolu Notları I-II*, İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- GÜNTEKİN Reşat Nuri (2002). *Akşam Güneşi*, İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- GÜRPINAR Hüseyin Rahmi (1987). *Gulyabani*, İstanbul: Atlas Kitabevi.
- GÜRPINAR Hüseyin Rahmi (1987). Papazın Eşeği, *Gönül Ticareti*, İstanbul: Atlas Kitabevi.

- GÜRPINAR Hüseyin Rahmi (1987). *Baltayla Doğuran Böyle Doğurur!*, *Gönül Ticareti*, İstanbul: Atlas Kitabevi.
- GÜRPINAR Hüseyin Rahmi (1987). *Melek Sanmıştım Şeytanı*, *Melek Sanmıştım Şeytanı*, İstanbul: Atlas Kitabevi.
- GÜRPINAR Hüseyin Rahmi (1987). *Asansör*, *Melek Sanmıştım Şeytanı*, İstanbul: Atlas Kitabevi.
- GÜRPINAR Hüseyin Rahmi (2003). *Kaderin Cilvesi*, *Kuyruklu Yıldız Altında Bir Evlenme-Kaderin Cilvesi* (Uy. Kemal Bek), İstanbul: Özgür Yayınları.
- GÜRPINAR Hüseyin Rahmi (2003). *Kuyruklu Yıldız Altında Bir Evlenme*, *Kuyruklu Yıldız Altında Bir Evlenme-Kaderin Cilvesi* (Uy. Kemal Bek), İstanbul: Özgür Yayınları.
- GÜRPINAR Hüseyin Rahmi (2012). *Ölümler Yaşıyorlar mı?*, İstanbul: Everest Yayınları.
- GÜRPINAR Hüseyin Rahmi (?). *Şık*, İstanbul: Atlas Kitabevi.
- GÜRPINAR Hüseyin Rahmi (?). *İmrenilecek Bir Ölüm*, *Öldüren Öpücük*, İstanbul: Atlas Kitabevi.
- HALİKARNAS BALIKÇISI (1994). *Turgut Reis*, Ankara: Bilgi Yayınevi.
- HALİKARNAS BALIKÇISI (1995). *Fırıncının Kızı*, *Ege'den Denize Brakılmış Bir Çiçek*, Ankara: Bilgi Yayınları.
- HALİKARNAS BALIKÇISI (1995). *Kancay*, *Ege'den Denize Brakılmış Bir Çiçek*, Ankara: Bilgi Yayınları.
- HALİKARNAS BALIKÇISI (1996). *Bulamaç*, Ankara: Bilgi Yayınevi.
- HALİKARNAS BALIKÇISI (1996). *Hayyam'ın Testileri*, *Çiçeklerin Düğünü*, Ankara: Bilgi Yayınları.
- HALİKARNAS BALIKÇISI (1997). *Uluç Reis*, Ankara: Bilgi Yayınevi.
- HALİKARNAS BALIKÇISI (2000). *Mavi Sürgün*, Ankara: Bilgi Yayınevi.
- HALİL İlyas (2013). *Bahçede Duyduğum Konçerto*, *Salkımlar Ülkesi Salkımya*, Ankara: Ürün Yayınları.
- HALİL İlyas (2013). *Hayatın Eğlence Aracı...*, *Salkımlar Ülkesi Salkımya*, Ankara: Ürün Yayınları.
- HALİL İlyas (2015). *İvana Daryas*, *Baharı Yitirdiğim Bahçe*, Ankara: Ürün Yayınları.
- HÂŞİM Ahmet (2004). *Müthiş Bir Böcek*, *Bize Göre ve Bir Seyahatin Notları*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- HÂŞİM Ahmet (2004). *Paris*, *Bize Göre ve Bir Seyahatin Notları*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- HEPÇİLİNGİRLER Feyza (2015). *Harflerimizin Gizli Dünyası*, İstanbul: Kırmızı Kedi Yayınevi.
- HIZLAN Doğan (1997). *Güncelin Çağrısı*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- HİSAR Abdülhak Şinasi (2006). *Paris'te Gençlik Zamanları*, *Yahya Kemal'e Vedâ*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- ILGAZ Rıfat (1989). *Karadenizin Kıyıcığında*, İstanbul: Çınar Yayınları.
- ILGAZ Rıfat (2012). *Halime Kaptan*, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- İLERİ Selim (2004). *Her Gece Bodrum*, İstanbul: Doğan Kitap.
- İLHAN Attilâ (2005). *İstanbul Şehri Ağlıyor*, *Sisler Bulvarı*, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- İLHAN Attilâ (2005). *Barakmuslu Mezarlığı*, *Sisler Bulvarı*, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- İZGÜ Muzaffer (2001). *Halo Dayı ve İki Öküz*, Ankara: Bilgi Yayınevi.
- K. Tarık Dursun (1996). *Kurşun Ata Ata Biter*, Ankara: Bilgi Yayınları.
- K. Tarık Dursun (1999). *Kiraz*, *Ona Sevdiğimi Söyle*, Ankara: Bilgi Yayınları.
- K. Tarık Dursun (1999). *Yapayalnız*, *Ona Sevdiğimi Söyle*, Ankara: Bilgi Yayınları.
- K. Tarık Dursun (1999). *Gecelerin Hâkimi*, *Ona Sevdiğimi Söyle*, Ankara: Bilgi Yayınları.
- KARAOSMANOĞLU Yakup Kadri (2009). *Kiralık Konak*, İstanbul: İletişim Yayınları.
- KARAOSMANOĞLU Yakup Kadri (2011). *Sodom ve Gomora*, İstanbul: İletişim Yayınları.
- KARAOSMANOĞLU Yakup Kadri (1998). *Zoraki Diplomat*, İstanbul: İletişim Yayınları.

- KARAOSMANOĞLU Yakup Kadri (2011). *Yaban*, İstanbul: İletişim Yayınları.
- KEMAL Orhan (1981). *Kanlı Topraklar*, İstanbul: Tekin Yayınevi.
- KEMAL Orhan (1986). *Tersine Dünya*, İstanbul: Yön Yayıncılık.
- KEMAL Orhan (1996). Gâvurun Kızı, *Oyuncu Kadın*, İstanbul: Tekin Yayınevi.
- KEMAL Orhan (1996). Kardeş Payı, *Oyuncu Kadın*, İstanbul: Tekin Yayınevi.
- KEMAL Orhan (1996). Gurbette, *Yağmur Yüklü Bulutlar*, İstanbul: Tekin Yayınevi.
- KEMAL Orhan (1996). Sarhoş, *Yağmur Yüklü Bulutlar*, İstanbul: Tekin Yayınevi.
- KEMAL Orhan (1996). Medeniyet Yuları!, *Yağmur Yüklü Bulutlar*, İstanbul: Tekin Yayınevi.
- KEMAL Orhan (1996). Kurt, *Yağmur Yüklü Bulutlar*, İstanbul: Tekin Yayınevi.
- KEMAL Orhan (2007). *Gurbet Kuşları*, İstanbul: Everest Yayınları.
- KEMAL Orhan (2007). *Müfettişler Müfettişi*, İstanbul: Everest Yayınları.
- KEMAL Orhan (2008). *Eskici ve Oğulları*, İstanbul: Everest Yayınları.
- KEMAL Orhan (2009). *Avare Yıllar*, İstanbul: Everest Yayınları.
- KEMAL Orhan (2011). *Cemile*, İstanbul: Everest Yayınları.
- KEMAL Orhan (2017). Üçüncü, *Önce Ekmek*, İstanbul: Everest Yayınları.
- KEMAL Orhan (2017). Sevmiyordu, *Önce Ekmek*, İstanbul: Everest Yayınları.
- KEMAL Orhan (2017). Sezai Bey, *Önce Ekmek*, İstanbul: Everest Yayınları.
- KEMAL Yaşar (1995). *Kanın Sesi*, İstanbul: Adam Yayınları.
- KEMAL Yaşar (1999). *İnce Memed 3*, İstanbul: Adam Yayınları.
- KEMAL Yaşar (2000). *İnce Memed 1*, İstanbul: Adam Yayınları.
- KEMAL Yaşar (2000). *İnce Memed 2*, İstanbul: Adam Yayınları.
- KEMAL Yaşar (2001). *Teneke*, İstanbul: Adam Yayınları.
- KEMAL Yaşar (2002). *Yusufoçuk Yusuf*, İstanbul: Adam Yayınları.
- KEMAL Yaşar (2002). *Tanyeri Horozları*, İstanbul: Adam Yayınları.
- KEMAL Yaşar (2004). *Deniz Küstü*, İstanbul: Adam Yayınları.
- KEMAL Yaşar (2009). *Ortadirek*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- KULİN AYŞE (1998). *Adı: Aylın*, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- KULİN AYŞE (2000). *Füreya*, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- KULİN AYŞE (2015). *Tutsak Güneş*, İstanbul: Everest Yayınları.
- KÜR Pınar (2008). Kısa Yol Yolcusu, *Can Öykü Antolojisi*, İstanbul: Can Yayınları.
- LİVANELİ Zülfü (2015). *Engereğin Gözü*, İstanbul: Doğan Kitap.
- LİVANELİ Zülfü (2017). *Huzursuzluk*, İstanbul: Doğan Kitap.
- MUNGAN Murathan (1997). Mehtaplı Gecelerde Hep Seni Andım, *Paranın Cinleri*, İstanbul: Metis Yayınları.
- MUNGAN Murathan (1997). Pevruze için Resim Altı, *Paranın Cinleri*, İstanbul: Metis Yayınları.
- MUNGAN Murathan (1999). *Kaf Dağının Önü*, İstanbul: Metis Yayınları.
- NECATİGİL Behçet (1995). Gizli Sevda, *Şiirler 1938-1958*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- NECATİGİL Behçet (1995). Kaplar Denizin Yüzünü, *Şiirler 1938-1958*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- NESİN Aziz (1976). Kumbara Hırsız, *Toros Canavarı*, İstanbul: Cem Yayınevi.
- NESİN Aziz (1976). Hortlak, *Toros Canavarı*, İstanbul: Cem Yayınevi.
- NESİN Aziz (1976). Sakın Alma!, *Toros Canavarı*, İstanbul: Cem Yayınevi.
- NESİN Aziz (1988). Zamane, *Yedek Parça*, İstanbul: Adam Yayınları.
- NESİN Aziz (1988). Bayan Aranıyor, *Bay Düdük*, İstanbul: Adam Yayınları.
- NESİN Aziz (2004). Fil Hamdi, *Gülmece Öyküleri 2*, İstanbul: Adam Yayınları.
- NESİN Aziz (2004). Sınır Doktoru, *Gülmece Öyküleri 2*, İstanbul: Adam Yayınları.

- NESİN Aziz (2004). *Şakacı İnsanlar, Gülmece Öyküleri 2*, İstanbul: Adam Yayınları.
- NESİN Aziz (2004). *Guguk, Gülmece Öyküleri 2*, İstanbul: Adam Yayınları.
- NESİN Aziz (2009). *Şimdiki Çocuklar Harika*, İstanbul: Nesin Yayınevi.
- ÖZ Erdal (1998). *Unutulmaz Bir Atlı, Sular Ne Güzelse*, İstanbul: Can Yayınları.
- ÖZ Erdal (1998). *Yaş Günü, Sular Ne Güzelse*, İstanbul: Can Yayınları.
- ÖZDEMİR Orhan (2007). *Dilekçe, Mağara Öyküleri*, İstanbul: Etik Yayınları.
- ÖZDEMİR Orhan (2007). *Namussuz Cabbar, Mağara Öyküleri*, İstanbul: Etik Yayınları.
- PALA İskender (2014). *Şah Sultan*, İstanbul: Kapı Yayınları.
- PAMUK Orhan (1986). *Sessiz Ev*, İstanbul: Can Yayınları.
- PAMUK Orhan (1995). *Beyaz Kale*, İstanbul: İletişim Yayınları.
- PAMUK Orhan (2017). *Kırmızı Saçlı Kadın*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- SEYFEDDİN Ömer (1989). *Yuf Borusu Seni Bekliyor, Seçme Hikâyeler II*, Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- SEYFEDDİN Ömer (1989). *Yalnız Efe, Seçme Hikâyeler II*, Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- SEYFEDDİN Ömer (1989). *Bir Hâtıra, Seçme Hikâyeler II*, Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- SEYFETTİN Ömer (1996). *Makul Bir Dönüş, Gizli Mabet*, Ankara: Bilgi Yayınevi.
- SEYFETTİN Ömer (1996). *Binecek Şey, Gizli Mabet*, Ankara: Bilgi Yayınevi.
- ŞAFAK Elif (2016). *Havva'nın Üç Kızı*, İstanbul: Doğan Kitap.
- TAHİR Kemal (?). *Karılar Koşuşu*, İstanbul: Tekin Yayınevi.
- TAHİR Kemal (1997). *Rahmet Yolları Kesti*, İstanbul: Adam Yayınları.
- TAHİR Kemal (1989). *Devlet Ana*, Ankara: Tekin Yayınevi.
- TAN Canan (2005). *Piraye*, İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- TANER Haldun (1999). *Karşılıklı, Yalıda Sabah*, Ankara: Bilgi Yayınları.
- TANER Haldun (1999). *Küçük Harfli Mutluluklar, Yalıda Sabah*, Ankara: Bilgi Yayınları.
- TARANCI Cahit Sıtkı (1995). *Yazılar*, İstanbul: Can Yayınları.
- TEKİN Latife (1998). *Berci Kristin Çöp Masalları*, İstanbul: Metis Yayınları.
- TOPUZ Hıfzı (2000). *Hatice Sultan*, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- TOPUZ Hıfzı (2005). *Elveda Afrika Hoşça Kal Paris*, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- URGAN Mîna (2015). *Bir Dinozorun Anıları*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- UŞAKLIGİL Halid Ziya (?). *Aşk-ı Memnu* (Haz. Şemsettin Kutlu), İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- UYGUR Nermi (2001). *Dildeki Felsefe, Dilin Gücü*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- UYGUR Nermi (2002). *Felsefe-İçi Durum ve Davranışlar, Türk Felsefesinin Boyutları*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- UYGUR Nermi (2006). *Kültür Kuramı*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- ÜMİT Ahmet (2015). *Elveda Güzel Vatanım*, İstanbul: Everest Yayınları.
- YILDIZ Bekir (1995). *Kesik El, Reşo Ağa*, İstanbul: Cem Yayınları.
- YILDIZ Bekir (1997). *Halkalı Köle*, İstanbul: DD Yayınları.
- YÜCEL Tahsin (2012). *Anlatının Bağlamları, Kendine Doğru Yolculuk*, İstanbul: Can Yayınları.